Tweede Kamer der Staten-Generaal 2

Vergaderjaar 2014–2015

32 847 Integrale visie op de woningmarkt

Nr. 149

VERSLAG VAN EEN ALGEMEEN OVERLEG

Vastgesteld 20 januari 2015

De algemene commissie voor Wonen en Rijksdienst en de vaste commissie voor Volksgezondheid, Welzijn en Sport hebben op 6 november 2014 overleg gevoerd met Minister Blok van Wonen en Rijksdienst en Staatssecretaris Van Rijn van Volksgezondheid, Welzijn en Sport over:

– **de brief van de Minister van Wonen en Rijksdienst d.d. 4 juni 2014 inzake de Transitieagenda Langer zelfstandig wonen (Kamerstuk 32 847, nr. 121).**

Van dit overleg brengen de commissies bijgaand geredigeerd woordelijk verslag uit.

De voorzitter van de algemene commissie voor Wonen en Rijksdienst,
Geurts

De voorzitter van de vaste commissie voor Volksgezondheid, Welzijn en Sport,
Lodders

De griffier van de algemene commissie voor Wonen en Rijksdienst,
Van der Leeden

kst-32847-149
ISSN 0921 - 7371
’s-Gravenhage 2015

Voorzitter: De Rouwe
Griffier: Verstraten

Aanwezig zijn zes leden der Kamer, te weten: Otwin van Dijk, Keijzer, Krol, Leijten, Van der Linde en De Rouwe,

en Minister Blok van Wonen en Rijksdienst en Staatssecretaris Van Rijn van Volksgezondheid, Welzijn en Sport, die vergezeld zijn van enkele ambtenaren van hun ministeries.

Aanvang 10.33 uur.

De **voorzitter**: Ik heet de bewindspersonen, de leden en de mensen die dit algemeen overleg via moderne middelen volgen of old school aanwezig zijn, welkom. Ik stel voor een spreektijd van vijf minuten en twee interrupties per fractie te hanteren.

De heer **Van der Linde** (VVD): Voorzitter. Wij praten vandaag over een belangrijk onderwerp. De woonbehoefte van ouderen is sinds de jaren tachtig sterk veranderd: ze willen langer thuisblijven, een levensbestendige woning inrichten of vlak naast de kinderen gaan wonen. Ook mensen met ggz-problemen houden langer en vaker de regie over zichzelf. Zelfstandig wonen is een groot goed. Mensen kunnen hun eigen dag indelen in de woning van hun eigen keuze en in de buurt van mensen die zij liefhebben. Dat vraagt om nieuwe woonvormen en daarbij horen nieuwe kansen en uitdagingen.
De rondetafelbijeenkomst die wij onlangs op verzoek van de VVD en de PvdA hielden, maakte duidelijk hoe de kansen verzilverd kunnen worden. Private partijen brengen huisvesting voor ouderen en mensen met een beperking terug tot de kern: plezierig wonen in een kleinschalige omgeving met persoonlijke aandacht. Ik denk aan mijn werkbezoek aan de Leyhoeve in Hilvarenbeek, waar mensen wonen die binnenkort alle comfort en zorg op maat kunnen inkopen.
Dit kabinet heeft ook nieuwe kansen gecreëerd in de vorm van nieuwe regelgeving. Hierdoor kun je op veel plaatsen een mantelzorgwoning neerzetten in je eigen tuin of een stukje aan je huis bouwen. Heb je daarvoor alsnog een vergunning nodig, dan is de procedure daarvoor teruggebracht tot acht weken. Dat is goed nieuws. Laten wij proberen die periode nog wat verder terug te brengen, zodat je ook je vader of moeder met een gebroken heup meteen onder dak kunt brengen.
De beleidsgebieden wonen en zorg kennen verschillende systemen, een verschillende bekostiging en vooral verschillende mensen. Ik lees de worsteling hiermee terug in de brief die wij van de bewindslieden hebben gekregen. Er zijn genoeg initiatieven als regionale tafels, een DOETANK, een aanjaagteam, een expertteam en een kennis- en experimentenprogramma Langer Thuis. Dat zijn prima ideeën, maar verliezen wij niet uit het oog dat Den Haag moet loslaten en gemeenten maatwerk moeten leveren? Met heel kleine zorgingrepen kunnen mensen veel langer zelfstandig wonen. Er is ruim voldoende geld, maar hoe zorgen wij ervoor dat budgetten worden ontschot zodat ze samengevoegd kunnen worden? De Ministeries voor Wonen en Zorg zijn gescheiden, net als de Kamercommissies, maar uiteindelijk moeten de gemeenten het maatwerk leveren.
De heer Hazelaar van Opella merkte tijdens de rondetafelconferentie op dat het probleem niet in de regelgeving zit. Dat blijkt ook uit onderzoek dat het kabinet heeft laten verrichten door Panteia. Hazelaar zag vooral een blokkade in de bureaucratie van zorgverzekeraars. Herkent de Staatssecretaris dit probleem? Zo ja, is hij bereid daarover met zorgverzekeraars te praten?

In de brief staan een aantal robuuste maatregelen en daar is de VVD blij mee: structureel 70 miljoen per jaar om sluiting van verpleeg- en verzorgingshuizen te accommoderen, geld voor de beleidsregel zorginfrastructuur dat ook mag worden ingezet voor innovaties, en aftrek van de verhuurderheffing. Wij zien overigens bij deze laatste maatregel nog wat knelpunten bij hofjes en stichtingen. Wellicht kan de Minister toezeggen dat hij deze meeneemt in de evaluatie van de verhuurderheffing. Wij zijn heel blij dat commerciële partijen zoals VNO-NCW, MKB-Nederland, de pensioenfondsen en UNETO-VNI brood zien in alle ontwikkelingen en dat er duurzame businessmodellen ontstaan.
Uit het onderzoek van Panteia blijkt ook dat het lastig is om woonzorgarrangementen rendabel te maken. Verschillende organisaties, waaronder Aedes, wijzen op problemen met de boekwaarde van zorgvastgoed. Ik kan niet nalaten om nog eens te wijzen op het plan dat collega Monasch en ik vorige week hebben ingediend om het ombouwen van leegstaand zorgvastgoed aantrekkelijk te maken voor investeerders. De organisaties van investeerders hebben inmiddels enthousiast gereageerd.

De heer **Krol** (50PLUS): Voorzitter. In 2019 zal meer dan de helft van de Nederlanders 50 jaar of ouder zijn, zo stelt het CBS. Dat betekent dat er werk aan de winkel is. Onder meer op het gebied van wonen ligt er een forse opgave. Uit onderzoeken is gebleken dat er een schrikbarend tekort aan aangepaste huisvesting zal ontstaan. De Raad voor de leefomgeving en infrastructuur (Rli) waarschuwt dat juist kwetsbare mensen in de knel kunnen raken omdat betaalbare alternatieven met zorg voor thuiswonen maar beperkt beschikbaar zijn. Heel veel mensen met een grote behoefte aan zorg thuis, wonen straks in een ongeschikte woning. Dat kan levensgevaarlijk zijn. Helaas is dat letterlijk op te vatten. Woningcorporaties verwachten een flink tekort aan geschikte sociale huurwoningen. Ondertussen krijgen zij nauwelijks de ruimte om te investeren. Een corporatie die leegstaande kamers in een verzorgingstehuis wil verhuren, loopt tegen de verhuurderheffing aan. Door die heffing worden appartementen veel te duur voor mensen die alleen AOW ontvangen. 50PLUS begrijpt niet dat het kabinet er niet voor kiest de verhuurderheffing in deze gevallen te schrappen, in plaats van slechts een korting aan te bieden. Die korting van € 10.000 per wooneenheid is niet afdoende, omdat daarvoor eerst minimaal € 25.000 per woning geïnvesteerd moet worden. Door het schrappen van de korting worden investeringen pas echt aangejaagd. Het mes snijdt dan bovendien aan twee kanten: er komen niet alleen sneller woningen bij, maar ook de bouw wordt een handje geholpen. Graag een reactie hierop.
Alzheimer Nederland wijst er terecht op dat 70% van de mensen met dementie thuis wonen, al dan niet met een mantelzorger. Uit onderzoek is gebleken dat deze groep eenvoudige en praktische oplossingen voor aanpassingen in de woning nodig heeft. Er is behoefte aan het delen van kennis. Zo is het van belang dat dementerenden in een prikkelarme omgeving verblijven. Dat is menswaardiger, vergemakkelijkt de situatie voor de mantelzorger en voorkomt wellicht dwangmaatregelen in de thuissituatie. Zijn de bewindslieden bereid een platform te organiseren waar kennis en ervaring op dit gebied breed kunnen worden gedeeld? Zijn zij bereid de specifieke behoeften van mensen met dementie en hun mantelzorgers nog eens extra onder de aandacht van het aanjaagteam te brengen? Is de Staatssecretaris van VWS van plan veilig thuis wonen in al zijn facetten mee te nemen in de brief over de integrale dementiezorg, die wij bij mijn weten nog steeds niet hebben ontvangen?
Steeds meer ouderen bezitten een eigen woning. Ook zij willen in veel gevallen, net als huurders, zo lang mogelijk thuis blijven wonen. Vaak realiseren ouderen zich niet dat het slim en mogelijk is om hun woning aan te passen en gebeurt dit veel te laat. Veel ouderen passen de woning pas aan als zij van de trap zijn gevallen of tegen een ander probleem zijn

aangelopen, met alle ellende van dien. Bovendien is niet iedereen bereid of in staat de woning aan te laten passen. Uit onderzoek van de provincie Gelderland blijkt dat 21% van de 50-plussers dit niet doet vanwege de verwachte hoge kosten. Ons voorstel om de kosten enigszins te ondervangen door het lage btw-tarief voor alle aanpassingen in woningen van ouderen en mensen met een beperking na 2014 te handhaven, zou een oplossing kunnen zijn. Graag een reactie van de bewindslieden hierop.
Er is op dit punt gebrek aan duidelijkheid. Mijn medewerker deed een rondje langs websites van diverse gemeenten kriskras door Nederland. De mogelijkheden per gemeente blijken erg verschillend zijn. Kan het niet eenduidiger? Graag een reactie van de bewindslieden.
Per 1 november is het plaatsen van een mantelzorgwoning vergunningsvrij. In het debat over de begroting van Wonen en Rijksdienst heeft de SGP al aandacht gevraagd voor andere problemen bij het plaatsen van mantelzorgwoningen. Daarnaast is een mantelzorgwoning erg duur. Het wisselt per gemeente of aan de kosten tegemoet wordt gekomen. Soms springen corporaties bij, maar niet in alle gevallen. Zijn de bewindslieden bereid te bekijken hoe het voor corporaties aantrekkelijker gemaakt kan worden om in mantelzorgwoningen te investeren? Zijn zij bereid om te bekijken hoe mensen met een beperkt budget en een onwillige gemeente tegemoet gekomen kunnen worden? Beleidsvrijheid van gemeenten heeft ook hierbij af en toe een wrang effect. Graag een reactie.
Bureau Ouderenzorg legde deze zomer een probleem op hetzelfde vlak bloot. Uit een representatieve casus bleek dat verzorgingstehuizen die leegstaande appartementen willen verhuren een hoog aanvullend bedrag moeten vragen om de exploitatie rond te krijgen. Ook daarop krijg ik graag een reactie.

De heer **Otwin van Dijk** (PvdA): Voorzitter. Als je ouder wordt, wil je het liefst zo lang mogelijk in je eigen vertrouwde omgeving blijven wonen met mensen om je heen die je kent. De Rli constateert dit en ik hoor dit ook als ik met mensen uit mijn eigen omgeving praat. De tijd dat je je op je 60ste inschreef voor een verzorgingshuis omdat er geen alternatief was, is voorbij. Ook als je een verstandelijke of lichamelijke beperking of een psychiatrische aandoening hebt, woon je tegenwoordig gewoon zo veel mogelijk in de wijk. Enkele decennia geleden werd Het Dorp bij Arnhem geopend, een plek waar mensen met een beperking aan de rand van de stad apart werden gezet. Dat willen wij nu echt niet meer. De PvdA streeft naar een inclusieve samenleving.
De zorg wordt momenteel veranderd om bij die veranderde woonwensen aan te sluiten. Ook woningen en woonvarianten moeten mee veranderen. Dat gaat niet vanzelf. Wij staan daarbij voor een megaopgave. Het aantal 75-plussers neemt toe van 1,2 naar 2,6 miljoen in 2040. Tot 2040 moeten er elk jaar ruim 40.000 woningen worden aangepast of bijgebouwd. Dat is een ongekende opgave. De benodigde aanpassingen lopen van simpel: handgrepen en minder drempels, tot ingewikkeld: liften in complexen en zorgtechnologie.
De vraag is wie welke taak op zich neemt: de gemeente, de verhuurder/eigenaar, de zorgaanbieder of de zorgverzekeraar. Het kabinet stelt in zijn brief van 23 bladzijden weinig concrete actiepunten voor. Dat is jammer. De PvdA heeft er eerder voor gepleit dat er een concreet actieplan komt, vergelijkbaar met het Landelijk Actieplan Studentenhuisvesting dat een aantal jaren geleden is gemaakt, met een duidelijke taakverdeling tussen stakeholders, lokaal en nationaal, onder regie van het Rijk. Het Landelijk Actieplan Studentenhuisvesting heeft goed gewerkt. Is het kabinet bereid om te komen tot een concreter actieplan voor langer thuis wonen dat concrete doelen en afspraken bevat? Hoe gaat het kabinet ervoor zorgen dat wij die megaopgave halen?

Mevrouw **Leijten** (SP): Een actieplan voor langer thuis wonen klinkt mooi. Dat is goed, want er zijn een hoop knelpunten. Is de volgorde echter niet verkeerd? Moet je niet eerst een actieplan voor langer thuis wonen hebben, dat uitvoeren en dan pas de verzorgingshuizen sluiten?

De heer **Otwin van Dijk** (PvdA): De ontwikkeling bij de verzorgingshuizen is al jaren gaande. Er is een autonome ontwikkeling dat mensen langer thuis willen wonen en dat er steeds meer alternatieven ontstaan. Ik kom zo terug op de manier waarop wij daar meer ruimte aan kunnen geven. Gelet op de grote vergrijzing en de opgave waarvoor wij staan, moeten we er op dit het moment aan werken om de verschillende initiatieven en ontwikkelingen te laten landen in een plan.

Mevrouw **Leijten** (SP): Het is geen natuurverschijnsel dat verzorgingshuizen dichtgaan op het moment dat je 880 miljoen bezuinigt. Dat mensen langer thuis wonen is inderdaad een trend en wij zijn het erover eens dat wij dat moeten faciliteren. Vindt de PvdA de volgorde niet een beetje gek: eerst sluiten en dan pas een actieplan? Laat ik het anders vragen: als mensen niet meer thuis kunnen wonen, omdat er gevaar voor hun gezondheid of voor hun financiële veiligheid bestaat, of omdat mensen eenzaam zijn, is het dan niet goed dat de huisarts meebepaalt of iemand thuis kan blijven wonen of niet?

De heer **Otwin van Dijk** (PvdA): We hebben een paar weken geleden een uitgebreid debat over de Wet langdurige zorg (Wlz) gevoerd. Dat ging niet alleen over de toekomst van de intensieve zorg voor mensen die in instellingen wonen, maar ook over die voor mensen die 24 uurszorg en -toezicht thuis nodig hebben. Wij hebben met elkaar gesproken over de toegang tot die zorg, en we hebben gezegd dat iedereen die kwetsbaar is of intensieve zorg nodig heeft, de plek moet krijgen die nodig is voor die zorg. Daarbij horen een passende woonomgeving en passende zorg. Ik ben blij dat mevrouw Leijten en ik het belangrijk vinden dat er een actieplan moet komen om de natuurlijke trend en de ontwikkelingen te combineren.
Voorzitter. Wij willen dat er voor iedereen een mogelijkheid tot wonen met een zorgbehoefte in de buurt is; geen concentratie van aangepast wonen in grootschalige complexen, maar kleinschalig in alle wijken, dorpen en buurten. Voorkomen moet worden dat uit kostenoverwegingen of door klassiek denken en druk van de banken, zorginstellingen zich gedwongen voelen zich te concentreren op minder locaties en hun schaal vergroten. Het kabinet heeft niet alleen de taak om de nabije zorg in stand te houden, maar ook om voldoende woningen van basiskwaliteit te garanderen. Hoe gaat het kabinet daarvoor zorgen?
Er ontstaan steeds meer varianten en nieuwe initiatieven: thuishuizen, mantelzorgwoningen, geclusterde initiatieven en scheiden van wonen en zorg. Opella is als goed voorbeeld genoemd. Die initiatieven hebben soms moeite hun plek te vinden in het stelsel van volkshuisvesting en zorgfinanciers. De heer Van der Linde wees al op de gescheiden financiering die wij daarbij tegenkomen. De heer Krol zei dat het plaatsen van een mantelzorgwoning zorgkosten bespaart, maar dat mensen er moeite mee hebben om in zo'n woning te investeren. Hoe brengen wij die gescheiden trajecten bij elkaar, zodat er uiteindelijk een oplossing is die past?
Regels die goede initiatieven voor herbestemming van leegstaand AWBZ-vastgoed in de weg staan, moeten worden weggenomen. Hoe gaat het kabinet de nieuwe zorginitiatieven stimuleren, mogelijk maken en belemmeringen hiervoor wegnemen? Hoe garanderen wij de betaalbaarheid van beschutte woonvormen voor ouderen? De Minister blijft weg bij de kwestie van betaalbaarheid van aangepast wonen. De 35% opslag op de huurprijs voor gemeenschappelijke voorzieningen en extra VWS-punten voor aanpassingen maken dat wonen in een beschermde of

aangepaste omgeving al snel onbetaalbaar wordt voor mensen met een kleine beurs. Hoe gaat het kabinet dit probleem tackelen?
Hoe verbeteren wij de toegankelijkheid van de openbare ruimte? Wij hebben niks aan aangepaste woningen als men niet naar buiten kan en de openbare ruimte niet toegankelijk is. Daar moet wat aan gebeuren. Bij de ratificatie van het VN-verdrag voor gehandicapten is dit een ontzettend belangrijk punt. Kan het kabinet aangeven hoe het de toegankelijkheid van de openbare ruimte gaat verbeteren?

Mevrouw **Leijten** (SP): Voorzitter. Langer thuis blijven wonen, wie wil dat niet? Toch komt er een moment dat het niet meer gaat. Enerzijds omdat de woning niet geschikt is en anderzijds omdat er sociale componenten zijn waardoor men niet meer thuis kan blijven. Mensen zijn bang om te vallen, zijn eenzaam, hebben geen sociaal netwerk of worden geconfronteerd met financiële uitbuiting of wellicht overvallen. Een dame vertelde mij laatst dat zij blij is dat zij in het verzorgingshuis woont omdat zij nu weer 's nachts naar het toilet durft. Toen zij nog thuis woonde, deed zij een luier om. Nu weet zij dat zij niet een nacht in de badkamer zal liggen als zij valt. Hoe lossen wij dit probleem op voor al die ouderen die van deze regering thuis moeten blijven wonen? Hoe lossen wij het probleem op dat mensen overvallen worden en gewond raken? Wij lezen dit steeds vaker en het hangt samen met het feit dat men langer thuis moet blijven wonen. Vorig jaar werd bekend dat in de omgeving van Amsterdam iedere dag iemand gevonden wordt die onopgemerkt langer dan 24 uur dood in zijn woning ligt. Dat zijn cijfers van de GGD. Hoe gaat de regering hiermee om? Dit zijn ook facetten van langer thuis wonen en een terugtredende overheid op het gebied van zorg.
Ik was met een wijkverpleegkundige op stap in Osdorp. Zij vertelde dat in bijna alle gevallen van een zorgelijke situatie bij mensen thuis sprake is van financiële uitbuiting, diefstal door buren, kinderen of een pgb-organisatie. Hoe gaat het kabinet hiermee om? Zijn hier maatregelen voor? Moeten die geen onderdeel zijn van een actieplan of beleid?
Het is tragisch dat een overheid bepaalt dat men thuis móet blijven wonen. Het is een verkeerde keuze. Het sluiten van de verzorgingshuizen was al een beleidsvoornemen van het kabinet-Balkenende IV, maar Bussemaker wijzigde dit om vijf voor twaalf, omdat ze te horen had gekregen dat de zorg niet goedkoper zou worden, maar dat de kosten verplaatst zouden worden en dat dit met grote risico's gepaard zou gaan. Mensen zijn namelijk niet kapitaalkrachtig genoeg om thuis te blijven wonen en de sociale gevolgen van het thuis wonen zijn enorm. Als je de verzorgingshuizen sluit en de thuiszorg wegbezuinigt, gebeuren er ongelukken. Huisartsen en geriaters, specialisten in de ouderengeneeskunde, luiden nu al de noodklok over overbelaste mantelzorgers. Hoe gaat de regering hiermee om?

De heer **Van der Linde** (VVD): Ik zit te puzzelen over de uitspraak van mevrouw Leijten. Zegt zij nu dat het risico dat je in je eigen huis waar je zelf de deur op slot kunt doen, bestolen wordt, groter is dan in een verzorgingstehuis waar iedereen in en uit loopt?

Mevrouw **Leijten** (SP): Als je thuis woont, moet je de deur vaak opendoen of gaat hij open, omdat je zorg krijgt. Mensen komen je helpen en nemen taken van je over die je eerst zelf kon uitvoeren. Dat maakt je kwetsbaar. Dit bedenk ik niet zelf; de wijkverpleegkundige legde die zorg bij mij neer en ik vind het mijn taak om die hier neer te leggen. Het vorige kabinet heeft beleid gemaakt om financiële uitbuiting van ouderen terug te dringen. Dat komt heel vaak voor, juist in de thuisomgeving. Er zijn ook risico's in verzorgingshuizen en verpleeghuizen, maar daar zijn meer mensen die meekijken. Juist de situatie dat je eenzaam thuiszit en afhankelijk van derden bent, maakt dat je kwetsbaar bent. De vorige

regering heeft dit onderkend. De huidige regering heeft alle actieplannen ter voorkoming van financiële uitbuiting overgenomen; die erkent dit probleem dus ook. De risico's moeten integraal onderdeel van dit debat zijn.

De heer **Van der Linde** (VVD): Wij delen de zorg over de kwetsbaarheid. Daarvoor is ook ruime media-aandacht geweest. Ik begrijp niet hoe mevrouw Leijten erbij komt dat je in je eigen huis kwetsbaarder bent. Wie zijn dan degenen die stelen? Je eigen kinderen, de wijkverpleegster met wie mevrouw Leijten op stap is geweest? Ik vind het een nogal zware beschuldiging.

Mevrouw **Leijten** (SP): Uit de statistieken blijkt dat vaak de eigen familie steelt, maar dat het ook hulpverleners kunnen zijn. Ik zeg niet dat ze allemaal stelen, maar dat het voorkomt en dat het risico bestaat. Ik vraag het kabinet hoe wij hiermee omgaan. Wij moeten onze ogen hiervoor niet sluiten.
Voorzitter. Er is een aanjaagteam opgezet om allerlei knelpunten op te lossen. Er komen overlegtafels. Hartstikke mooi, maar ik vraag toch of dit baantje onbezoldigd of bezoldigd is. Het is weer een PvdA'er die dit baantje heeft gekregen.
Wij hebben alle rapporten die vandaag op de agenda staan, goed bestudeerd. Wil het kabinet op alle gesignaleerde knelpunten apart ingaan? Ik mis dat in de lange brief die wij hebben gekregen, net als de heer Van Dijk. Ik noem één knelpunt en zal een voorstel doen. Er is in 2021 een tekort van 44.000 woningen die aangepast zijn om langer thuis te kunnen wonen. Wij zijn voorstander van het opnemen van functionele eisen die toekomstwaarden voor woningen in zich hebben, dus voor het bouwen van levensloopbestendige woningen en het gemakkelijk kunnen aanpassen van bestaande woningen. Ik vraag Minister Blok welke aanpassingen van het Bouwbesluit nodig zijn om die levensloopbestendigheid van woningen te realiseren. Laten wij proberen om de woningen goed aan te passen, zodat we geen extra woningen in 2021 nodig hebben. Dat is ingewikkeld, maar door te besluiten dat alle nieuw te bouwen woningen levensloopbestendig moeten zijn, kunnen we dat bereiken.
Ik heb zorgen over het aanbod van woningen voor mensen met een psychische aandoening. Het is voor hen vaak al moeilijk om zelfstandig te wonen. Zij hebben niet alleen een laag inkomen, maar ook een risicoprofiel. Zij geven vaak overlast in de buurt. Hoe gaan wij om met deze mensen, voor wie misschien geen plek meer is? Welke rol hebben gemeenten en woningbouwcorporaties om ervoor te zorgen dat er voldoende aanbod voor deze mensen is en dat zij niet uiteindelijk in een ggz-instelling terechtkomen? Dat was toch niet de bedoeling van het beleid?
Afgelopen dinsdag is ons een rapport aangeboden door SEO Economisch Onderzoek. Dat heeft de titel: Ergotherapie doet ertoe. Er is onderzocht wat de waarde is van ergotherapie voor kinderen met een schrijfprobleem, maar ook voor mensen met dementie. Als er een economische waarde is als je kinderen helpt met hun schrijfprobleem, is die er zeker als mensen met beginnende dementie thuis kunnen wonen. Het inzetten van ergotherapie om de omgeving ergonomisch te verbeteren, leidt tot een waardevermeerdering van de euro van zeven keer. SEO heeft bekeken of er geen rekenfout in het rapport zit. Ergotherapie heeft een economische waarde van honderden miljoenen. Moeten wij niet fors inzetten op de versterking van ergotherapie als wij echt willen dat ouderen gezond thuis blijven wonen?

Mevrouw **Keijzer** (CDA): Voorzitter. Langer zelfstandig wonen is noodzakelijk omdat wij moeten proberen de zorgkosten in hand te houden, maar het is ook iets wat in onze samenleving plaatsvindt. Ik heb het al vaker

gezegd: toen mijn oma 65 jaar was, ging zij juichend het bejaardentehuis in, maar mijn moeder moet er niet aan denken. Hoe gaan wij langer zelfstandig wonen faciliteren? Tijdens het rondetafelgesprek is glashelder geworden dat iedereen naar elkaar kijkt; gemeenten, corporaties, zorginstellingen maar ook de ouderen zelf.

Er ligt een taak voor de regering. In de brief van 4 juni 2014 van 23 kantjes staat eigenlijk geen enkele concrete maatregel. De brief is een reactie op het rapport van de Raad voor de leefomgeving en infrastructuur waaruit blijkt dat er de komende jaren duizenden woningen tekort zijn voor mensen met een zorgbehoefte. Wat moet er gebeuren? Is het beleid van de verschillende bewindspersonen wel voldoende op elkaar afgestemd? Graag hoor ik van de Staatssecretaris hoe woningaanpassingen gefaciliteerd kunnen worden, nu de fiscale aftrekmogelijkheid is afgeschaft. Ik wil graag dat hij niet alleen ingaat op wat er geregeld is voor de minima, want dat is een PvdA-staatssecretaris wel toevertrouwd, maar ook op wat er geregeld is voor de middeninkomens. Volgens mij zit hem daar de crux de komende jaren. Voor de minima is het wel geregeld en mensen met een dikke portemonnee kunnen zich woningaanpassingen veroorloven. Die laatste groep klopt vaak niet aan bij de overheid, omdat zij al die bureaucratie niet aan haar hoofd wil. Maar wat is er geregeld voor de middeninkomens? Graag krijg ik een toelichting.

Mevrouw Leijten stelde net al een vraag over het Bouwbesluit. Ik hoor graag van Minister Blok wat er geregeld is voor het vergunningsvrij bouwen van mantelzorgwoningen en aanpassingen van woningen om ruimte te maken voor je vader, moeder, oom of tante, als je die bij je wilt laten inwonen. Is daarover voldoende nagedacht?

Graag krijg ik een reactie van beide bewindspersonen op het rapport van de parlementaire enquêtecommissie Woningcorporaties. Daarin staat dat de corporaties zich moeten beperken tot sociale woningbouw. Ik heb begrepen dat Minister Blok deze aanbeveling volledig omarmd heeft, maar wie investeert straks in al die zorginstellingen en verzorgingshuizen die aangepast moeten worden? Volgens mij kan het niet alle twee tegelijk. Wellicht wil Minister Blok daarvan terugkomen. Dat lijkt mij heel verstandig.

Ik heb al eerder gepleit voor een toeslag voor kleine zorgcentra. Die is niet door de Kamer omarmd. Misschien is vandaag het moment om er toch nog eens over na te denken. Ik bedoel dan een toeslag voor het laatste verzorgingshuis in een dorp met een zaal waar koffie gedronken kan worden en iets gedaan kan worden aan eenzaamheid. Is het kabinet bereid om te bekijken of in die gevallen een bijdrage geleverd kan worden?

Dan kom ik bij het protocol waarin afspraken gemaakt zijn over de woonkosten van zorginstellingen die wegvallen met het extramuraliseren van de zorgzwaartepakketten (zzp) 1 tot en met 3. Een woningcorporatie in Rotterdam heeft gezegd dat zij de regering voor de rechter sleept. Hoe staat het daar inmiddels mee?

In de brief van 4 juni staan heel weinig concrete maatregelen. Ik lees opeens in de begroting van VWS dat het kabinet van plan is te investeren in aanpassing van de bestaande woningvoorraad om langer zelfstandig wonen mogelijk te maken. Ik laat mij graag verrassen. Welk beleidsplan ligt hieronder? Wat gaat het kabinet doen om het langer zelfstandig wonen, dat de samenleving ook wil, daadwerkelijk mogelijk te maken?

Uit het rapport van de parlementaire enquêtecommissie is gebleken dat het interne toezicht tekortgeschoten is. Gisteravond hebben wij daarvan bij Pauw een ontluisterend voorbeeld gekregen. Mevrouw Dupuis, voorzitter van de raad van toezicht van een Haagse zorginstelling, dook weg voor de misstanden in haar verzorgingshuizen. Zij zei dat de mensen die aan de bel trekken, het verkeerd begrepen hebben. Het CDA vindt dat de grootste kracht in de samenleving in het interne toezicht ligt. Hoe zorgen wij ervoor dat toezichthouders hun verantwoordelijkheid nemen

en daadwerkelijk iets doen aan de kwaliteit van dit soort maatschappelijke organisaties?

Mevrouw **Leijten** (SP): De opmerking over het toezicht zowel bij de zorg als bij de woningbouwcorporaties is terecht. Wij hebben er net een interessant rapport over ontvangen. Wat vindt mevrouw Keijzer van de volgorde die het kabinet hanteert: eerst de verzorgingshuizen sluiten en dan pas komen met beleid? Als je deze omdraait, maak je echt de slag om lang en veilig thuis te kunnen blijven wonen.

Mevrouw **Keijzer** (CDA): Het langer zelfstandig wonen is een maatschappelijke tendens. Feitelijk gaat het om het sluiten van verzorgingshuizen waar leegstand ontstaan is, omdat mensen er niet meer willen wonen. Daarnaast is het beleid erop gericht om de wooncomponent niet meer te subsidiëren, omdat mensen met een lage zorgbehoefte ook thuis kunnen wonen. Het CDA steunt dit volledig. Het is nu echter zaak om na te denken over de manier waarop we ervoor kunnen zorgen dat mensen ook daadwerkelijk thuis kunnen blijven wonen. Het CDA vindt dat de zorghervormingen in een te hoog tempo zijn gegaan en dat te veel taken in te korte tijd over de schutting worden gegooid. Daarover discussiëren wij uitgebreid en langdurig in de commissie VWS. Vandaag zitten wij hier om te bekijken hoe woningen aangepast kunnen worden en hoe het beleid van het kabinet daaraan kan bijdragen. Daarop hoor ik graag een reactie van de bewindslieden.

Mevrouw **Leijten** (SP): Het is terecht dat het CDA eraan refereert dat het zelf het beleid voor het sluiten van verzorgingshuizen heeft gemaakt. Er zijn veel mensen die graag naar een verzorgingshuis willen omdat zij zich thuis onveilig voelen, maar laten wij dit debat elders voeren.

Mevrouw **Keijzer** (CDA): Laten wij niet doen alsof het zorgbeleid, de dure zorgeuro, een oplossing is voor eenzaamheid. Dat is het gewoon niet. Dan gaan wij op een onverantwoorde manier om met overheidsfinanciën. Voor eenzaamheid zijn andere oplossingen te vinden, bijvoorbeeld in het welzijnsbeleid van gemeenten en – laten wij elkaar in de ogen kijken – in de zorg en aandacht die mensen voor elkaar moeten hebben.

De vergadering wordt geschorst van 11.06 uur tot 11.18 uur.

De **voorzitter**: De bewindspersonen komen nu aan het woord. Ik wil beiden vragen om aan het begin van hun betoog de onderwerpen die zij behandelen kort langs te gaan. Ik stel twee interrupties per fractie voor.

Minister **Blok**: Voorzitter. Alle sprekers gingen in op het gegeven dat langer thuis blijven wonen een wens is die breed en al langer leeft bij ouderen, maar dat het ook een grote maatschappelijke opgave is. Dat betekent inderdaad dat wij er op rijksniveau voor moeten zorgen dat die grote opgave goed wordt uitgevoerd en dat wij dit goed afstemmen met gemeenten, woningcorporaties en zorginstellingen. Ook als een beweging maatschappelijk gewenst is en voor een groot deel vanzelf gaat, moeten wij zorgvuldig zijn. Wij moeten de vinger aan de pols houden en ervoor zorgen dat er goede voorwaarden zijn.
Vorig jaar hebben wij in dezelfde samenstelling over dit onderwerp gesproken. Toen stonden wij wat vroeger in het proces van de decentralisaties en hadden wij een minder scherp beeld van de omvang en de aard van de problematiek. Dat was reden voor de Staatssecretaris en mijzelf om aan de Raad voor de leefomgeving en infrastructuur te vragen om op korte termijn met een advies te komen en preciezer in kaart te brengen wat nodig is, waar knelpunten zitten en hoe wij die kunnen aanvliegen. De heer Van Dijk trok toen ook de vergelijking met het Landelijk Actieplan

Studentenhuisvesting. Wij hadden die behoefte aan advies en stonden voor de vraag hoe wij de transformatie het beste kunnen ondersteunen.
Ik waardeer het zeer dat de raad snel met een doorwrocht rapport en een groot aantal aanbevelingen is gekomen. De raad schrijft echter ook dat het oplossen van knelpunten heel regionaal gebonden is. Het is eigenlijk zo goed als onmogelijk om een landelijke opgave van duizenden woningen of duizenden mensen met concrete maatregelen te beleggen, omdat wij er niet voor kunnen zorgen dat het lokale aanbod aansluit bij de wensen. Vandaar dat wij, in overleg met de partijen die het werk moeten doen, namelijk de gemeenten, de woningcorporaties en de belangenorganisaties, gekozen hebben voor landelijke regelaanpassing waar nodig en de belangrijke decentralisaties. Wij hebben er echter vooral voor willen zorgen dat de aansluiting tussen vraag en aanbod lokaal goed tot stand komt. Daarom hebben wij gekozen voor een landelijk aanjaagteam onder leiding van de heer Norder. Er gaan in het land heel veel dingen vanzelf, maar wij vinden niet dat wij het helemaal aan lokaal initiatief kunnen overlaten.
Het aanjaagteam is gevraagd om ervoor te zorgen dat er overal in het land bewustwording komt en dat die wordt omgezet in lokale actie. Wij hebben het aanjaagteam ook zeer nadrukkelijk gevraagd om regelmatig aan ons terug te koppelen waar knelpunten zitten die aanpassing van landelijke regelgeving of lokale actie vragen. Zo kunnen wij ervoor zorgen dat ook tijdens het transformatieproces de communicatie open is en er geen dingen gebeuren die niet hadden moeten gebeuren of die een richting opgaan die wij met ervaringen uit een andere plaats tijdig hadden kunnen bijbuigen.

De heer **Otwin van Dijk** (PvdA): De Minister heeft gelijk dat een en ander lokaal moet gebeuren, maar in de hoorzitting en de position papers die naar de commissie zijn gestuurd, wordt geconstateerd dat er op een aantal punten naar elkaar wordt gekeken. De opgave van jaarlijks 40.000 woningen die omgebouwd, bijgebouwd of aangepast moeten worden en de constatering dat dit niet vanzelf gaat, maakt dat ik de Minister vraag hoe wij dit gaan fixen. Een aanjaagteam en het signaleren van knelpunten zijn mooi, maar wij willen dat er wat gebeurt. Hoe gaat de Minister dat regelen?

Minister **Blok**: De heer Van Dijk illustreert de opgave die er ligt om een landelijk getal om te zetten in lokaal maatwerk. Het is nog niet zo lang geleden dat mijn voorgangers landelijke woningbouwtaakstellingen hadden. Dat was meestal een taakstelling van rond de 100.000 en als zij die niet haalden, moesten ze aftreden. Dat heeft onder meer de Bijlmermeer opgeleverd; er zijn daar heel snel honderdduizend woningen neergezet. Dat willen wij niet meer, en de heer Van Dijk ook niet. Ondanks alle sombere geluiden bouwen woningbouwcorporaties gelukkig nog steeds. Ik had ook niet anders verwacht. Wat zij nog meer doen, is verbouwen. Er is in Nederland een woningvoorraad van 7,5 miljoen woningen. Er zijn ook 7,5 miljoen huishoudens. Die woningen staan niet allemaal precies op de plaats waar mensen willen wonen. De verbouwopgave is eigenlijk veel groter. Het is dus van groot belang dat wij met Aedes, de koepel van woningcorporaties, de ouderenorganisaties en de vertegenwoordigers van gehandicapten ervoor zorgen dat in die grote ombouwopgave, en her en der ook nieuwbouwopgave, de slag wordt gemaakt naar levensloopbestendig wonen. De Kamerleden hebben ongetwijfeld in de onderzoeken gelezen dat de voorraad nultredenwoningen heel behoorlijk is.
Een andere opgave is het toewijzen. De keuze tussen het deel van de voorraad dat wordt verbouwd, het deel waarvoor sloopnieuwbouw nodig is en het deel waar gewone nieuwbouw nodig is, kan niet landelijk gemaakt worden. Als wij over een halfjaar of een jaar signalen krijgen dat

er een regio of een stad is waar het helemaal niet lukt, gaan wij met het aanjaagteam aan de slag om te bekijken waar dit aan ligt. Hebben wij landelijk iets verkeerd gedaan? Moeten er lokaal mensen met de hoofden tegen elkaar geslagen worden? Wij zeggen niet dat er een aanjaagteam is en dat wij er nooit meer naar kijken. Wij hebben recent om de tafel gezeten en dat blijven wij doen. In een open democratie horen alle signalen die ons binnenkamers bereiken, naar buiten gebracht te worden, omdat wij allemaal willen weten hoe het met die grote opgave gaat. Ik kan echter niet plannen wat er precies in Zuidoost-Drenthe of in Amsterdam-Noord moet gebeuren. Dat moeten de mensen daar invullen.

De heer **Otwin van Dijk** (PvdA): Ik ben het zeer met de Minister eens dat je moet kijken naar de bestaande woningvoorraad en die zo goed mogelijk moet aanpassen. De aanpassingsopgave is bijna net zo groot als de verduurzamingsopgave waarvoor wij staan, of misschien wel even groot. De vraag is wel wie uiteindelijk aanspreekbaar is dat wij deze maatschappelijke opgave fixen. Mag ik concluderen dat dit de Minister is?

Minister **Blok**: Een onderdeel van de herziening van de voorliggende Woningwet is dat gemeenten zelf komen met een woonvisie en in overleg gaan met de corporaties en andere betrokkenen over de woningvraag. In dat overleg zullen ouderenhuisvesting en huisvesting voor gehandicapten heel belangrijke onderwerpen zijn. De opgave ligt nooit alleen bij de corporatie. Meer dan de helft van de Nederlanders woont niet bij een corporatie Ik kom zo naar aanleiding van de woorden van de heer Krol nog op de verbouwopgave die bij de mensen thuis ligt. Wij moeten ervoor zorgen dat die opgave boven tafel komt. Vandaar het aanjaagteam en het nieuwe onderdeel in het wetsvoorstel dat in de Kamer ligt, dat hopelijk snel behandeld wordt. In het kader van de behandeling van dat wetsvoorstel heb ik aangekondigd dat ik met een beleidskader voor de volkshuisvestelijke opgave kom. Dat doe ik niet omdat ik vind dat ik die landelijk moet plannen, maar omdat ik een aantal speerpunten, zoals ouderenhuisvesting en verduurzaming, landelijk moet markeren. Met een beleidskader heb ik een aantal ijkpunten voor het lokale overleg en kan ik laten terugkoppelen of er daadwerkelijk voortgang gerealiseerd wordt. Of het dan om 200 nieuwbouw- en 400 verbouwwoningen in Amsterdam-Noord gaat, kan ik niet plannen.
Voorzitter. Ik kom bij de vragen van de heer Van der Linde, die er net als de heer Van Dijk op wees dat wij te maken hebben met twee systemen: wonen en zorg. De heer Van Rijn en ik werken hierbij eendrachtig samen. Veel belangrijker is dat de burgers niet nodeloos met gescheiden systemen te maken hebben. Voor een deel is het een keuze om de stromen wonen en zorg te scheiden. In het verleden liepen deze stromen doorelkaar en hadden verschillende kabinetten en politieke partijen het gevoel dat het zonde was om schaars geld dat bestemd was voor de zorg, te gebruiken voor wonen als mensen hun woning zelf kunnen betalen en hun hele leven al hebben betaald. Dat is bewust ontkoppeld. Tegelijkertijd hebben de grote decentralisaties van collega Van Rijn tot doel dat mensen lokaal te maken krijgen met één aanspreekpunt. In het zorgdomein in de oude vorm – ik moet uitkijken, want daar heeft mijn collega meer verstand van dan ik – liep je aan tegen de Wmo en de AWBZ, terwijl gemeenten die veel beter kunnen samenvoegen. De woningcomponent is er heel bewust en breed gedragen uitgehaald. Ik kom zo op de betaalbaarheid, die daarbij een belangrijk punt van zorg is.
De heer Van der Linde vroeg hoe ik omga met de transformatieopgave om voor leegkomende verzorgingshuizen oude stijl een nieuwe bestemming te vinden. Ik wil ingaan op de uitnodiging van de heren Van der Linde en Monasch om te bekijken of de ombouw tot studentenwoningen of huur- of koopappartementen kan worden gefaciliteerd met een versoepeling van regelgeving, als er geen behoefte meer is aan het verzorgingshuis. Daar is

vaak vraag naar. Ik heb overigens de afgelopen tijd wel voorbeelden in Roosendaal en Loenen gezien van wat je oneerbiedig een «verzorgingshuis oude stijl» kunt noemen, met kleine kamertjes en gemeenschappelijke ruimten. Lokaal werd geconstateerd dat veel mensen heel tevreden met deze kamers zijn. Omdat de gebouwen bedrijfseconomisch geheel of grotendeels zijn afgeschreven, is het eigenlijk heel goed mogelijk om tegen fatsoenlijke maandbedragen het gebouw in zijn oude bestemming te blijven gebruiken, en dat is fantastisch. Als die vraag er echter niet is, ligt er een ombouwopgave, omdat wij zeker niet willen dat het gebouw als een rotte kies in een stad of dorp blijft staan.

Mevrouw **Leijten** (SP): Eerst beperken we de toegang tot dit soort woningen en trekt de overheid zich terug uit de ouderenzorg qua kapitaallasten, waardoor er een groot risico bij de zorginstellingen is neergelegd, en uiteindelijk gaan we deze faciliteren om te verbouwen. Hoort Minister Blok ook hoe dit schuurt?

Minister **Blok**: Nee. Er is al heel lang een tendens dat mensen langer zelfstandig wonen. Ook als de maatregelen van dit kabinet niet waren genomen, was er leegstand in de bejaardenhuizen oude stijl ontstaan, omdat mensen er gewoon niet meer willen wonen. Het gaat nu sneller, maar de opgave lag er al. Die woningen staan in een dorp of stad. Er zijn heel veel redenen om deze om te bouwen: je wilt geen rotte kiezen in je dorp of stad, de vraag naar het wonen in verzorgingshuizen is er niet meer, in de studentensteden is veel vraag naar studentenwoningen en op andere plaatsen is er vraag naar middeldure huurappartementen die er in Nederland nauwelijks zijn. Als je twee vliegen in één klap kunt slaan, namelijk de rotte kies in je gemeente voorkomen en zorgen voor aanbod dat aansluit bij de vraag, is dat toch fantastisch? Wij helpen daarbij. Dat heb ik gedaan door de Leegstandswet en het Bouwbesluit aan te passen. Er was recentelijk een initiatief van de VVD en de PvdA om een en ander te bespoedigen en dat wil ik graag uitwerken.

Mevrouw **Leijten** (SP): De Minister van Financiën zei laatst dat het om vieze, stinkende huizen gaat en dat hij trots is dat de overheid die sluit. De Staatssecretaris van VWS zegt iedere keer dat mensen niet meer op die kamertjes willen wonen. Tegelijkertijd staan er zo'n tienduizend mensen op de wachtlijst voor een zorgwoning. Het verhaal dat het zonder de bezuiniging vanzelf wel was gebeurd, is windowdressing. Dat is niet juist. Ik vind het raar dat de overheid enerzijds zegt dat deze woningen niet meer gebruikt mogen worden voor zorg en anderzijds dat zij gaat stimuleren dat deze woningen voor iets anders gebruikt worden. Ik vind dat schuren. Gaat er ook financiële hulp naar de instellingen om woningen om te bouwen? Zo ja, hoe hoog is die financiële hulp dan? Kun je niet beter de verzorgingshuizen openhouden?

Minister **Blok**: De maatregelen bevatten geen financiële hulp. Het gaat om een versoepeling van het Bouwbesluit in de zin dat de stand van de techniek, die goed was op het moment dat het gebouw werd neergezet, gebruikt mag worden, ook al is het Bouwbesluit nu scherper. Voor een tijdelijke bestemmingswijziging hebben we de verhuurmogelijkheden verruimd. De motie van de heren Van der Linde en Monasch heeft betrekking op de manier waarop het woningwaarderingsstelsel en de huurprijsregulering worden toegepast. Bij dit alles is geen sprake van een financiële stroom. Het gaat allemaal om het makkelijker maken van het vinden van een herbestemming.
Voorzitter. De heer Van der Linde vroeg of ik bij de evaluatie van de verhuurderheffing wil kijken naar de uitwerking van die heffing op hofjes. Ik weet op welke problematiek hij doelt. Omdat er een drempel van tien woningen in de verhuurderheffing zit, worden hofjes, die over het

algemeen niet zo groot zijn, enigszins maar niet volledig ontzien. Ik zeg bij dezen toe dat ik bij de evaluatie specifiek zal ingaan op de effecten voor hofjes.

De heer **Van der Linde** (VVD): Het gaat niet alleen om hofjes, maar ook om stichtingen die zeer betaalbare woningen verhuren in flatvorm, zonder dat zij een toegelaten instelling zijn. Het gaat om oude woningen die minder dan 100 woningwaarderingspunten hebben en waarvan de huur tegen het maximum aan zit. Die clubs kunnen geen kant meer uit en hebben niet dezelfde mogelijkheden als toegelaten instellingen. Als de Minister dit ook wil meenemen in zijn evaluatie, graag.

Minister **Blok**: Als ik het goed interpreteer, gaat het om de meer algemene vraag op welke manier omgegaan moet worden met particuliere verhuurders van sociale huurwoningen. Daarover hebben wij bewust gezegd dat de heffing ook betrekking heeft op deze groep, omdat zij weliswaar geen aanspraak kan maken op de staatsgarantie, maar wel profiteert van de huurtoeslag die haar huurders ontvangen. Om die reden is het niet logisch om een uitzondering te maken. De evaluatie zal zeker ingaan op de effecten voor de particuliere verhuurder, maar ik kan niet toezeggen dat dit ook zal betekenen dat die wijzigen.

De heer **Van der Linde** (VVD): Ik zal de Minister de casus toesturen.

Minister **Blok**: Graag.
Voorzitter. De heer Krol ging ook in op de verhuurderheffing en was van mening dat het drempelbedrag dat gehanteerd wordt om een vrijstelling te geven, voor ombouw te hoog is. Dat bedrag is vastgesteld in overleg met de betrokken partijen. Er is besproken wat een reëel bedrag is om verbouw mogelijk te maken en korting te geven. Ik begrijp dat bij iedere financiële stimulans de wens is om die ruimer te maken, maar ik zie geen mogelijkheden om aan die knop te draaien zonder daarmee gaten in de begroting te schieten. In de praktijk wordt er een beroep gedaan op de ontheffing; ik heb dus niet het beeld dat die niet werkt.
De heer Krol en mevrouw Keijzer vroegen naar de gang van zaken rond mantelzorgwoningen. Inmiddels is de vereenvoudiging van de regelgeving, de vrijstelling, van kracht geworden. Sinds 1 november mogen mensen vergunningsvrij een mantelzorgwoning bij de woning bouwen. De heer Krol vroeg hoe corporaties daarin een rol kunnen spelen. Corporaties hebben vooral een rol bij de toewijzing. Bij een corporatiewoning zal het niet snel mogelijk zijn om in de tuin een mantelzorgwoning te bouwen, maar in de Huisvestingswet die per 1 januari 2015 van kracht wordt, is het krijgen of verlenen van mantelzorg als criterium toegevoegd. Via de toewijzing kan er dus voor gezorgd worden dat mantelzorg in de praktijk uitvoerbaar is.
De heer Krol vroeg ook of wij een platform willen introduceren om de kennis over de overgang naar langer thuis wonen samen te brengen. Daarmee zijn wij gestart. Er is een kennisplatform, Platform31, dat wij vaak inschakelen voor vraagstukken over wonen, stadsvernieuwing, dorpsvernieuwing en wonen en zorg. Het platform voert een aantal experimenten uit, bijvoorbeeld rond de verouderde verzorgingshuizen waarnaar toch nog vraag is. Wij zullen de ervaringen van het kennisplatform delen met de Kamer.
De heer Krol vroeg hoe wij ervoor zorgen dat mensen tijdig aanpassingen van hun eigen woning organiseren. Dat loopt langs een aantal routes. Allereerst speelt de Wmo een rol. Mensen kunnen bij de gemeente een verzoek tot woningaanpassing doen. Het is van belang dat mensen zich er tijdig van bewust worden. Wij verkennen samen met de lokale overheden en lokale partijen, maar ook met bedrijven, hoe wij die bewustmaking het beste kunnen vormgeven. Voor een deel stappen bedrijven daar zelf in. Ik

ben een tijdje geleden bij de brancheorganisatie voor de installatiesector, UNETO-VNI, geweest. Die heeft in Woerden een aantal modelwoningen waar zij laat zien dat met verrassend eenvoudige hulpmiddelen gesignaleerd kan worden dat iemand niet uit bed komt of dat de deur open moet. Het gaat vaak om eenvoudige en zeer betaalbare elektronica. Voor een deel ligt dit onderwerp op de weg van het lokale installatiebedrijf dat mogelijkheden ziet, maar ook wij willen het de komende tijd uitdiepen om te bekijken of het nodig is om er een vervolgslag aan te geven. De vraag om een extra btw-verlaging wordt vaak gesteld, maar ik heb er niet altijd geld voor.

De heer **Krol** (50PLUS): Ik kom even terug op het vorige punt, hoewel ik verschrikkelijk nieuwsgierig ben naar het punt over de btw. Ik heb het antwoord ook niet, maar mij valt op dat een jong gezin dat gezinsuitbreiding verwacht al tijden van te voren bezig is om de woning daarop aan te passen en dat een oudere, die dat ook zou moeten doen, dit niet zo tussen de oren heeft zitten. Ik weet niet hoe wij het gaan oplossen, maar om ongelukken te voorkomen zou ik willen dat wij daarover meer voorlichting geven.

Minister **Blok**: Van die tijd herinner ik me dat de Blije Doos inderdaad binnenkwam, maar niet dat er een ambtenaar van de gemeente kwam om te bekijken of het beertjesbehang al hing. Ik vind de vergelijking zeer terecht, omdat het gaat om levensfases. Degenen in de eerste fase zeggen: hela, hola, wat leuk, en verwachten vrij weinig van de overheid, terwijl degenen in de latere fase, die er ook gewoon bijhoort, opeens veel verwachten van de overheid. Dat leidt er misschien toe dat mensen te veel achterover hangen. Ik kan gemakkelijk roepen dat we een Postbus 51-spotje maken, maar de evaluatie van Postbus 51-spotjes is meestal dat mensen die het toch al belangrijk vonden, het nog belangrijker zijn gaan vinden. Dat vind ik te gemakkelijk. Ik wil in samenspraak met de betrokken partijen bekijken of hierbij een slag gemaakt kan worden.

De **voorzitter**: De heer Krol zei ook dat hij uitkeek naar de beantwoording van zijn vraag over de btw, maar naar mijn idee is die net beantwoord.

Minister **Blok**: Wellicht is de vraag niet geheel tot tevredenheid beantwoord, maar hij is beantwoord.

De **voorzitter**: De heer Krol kan in de tweede termijn wellicht nog een poging wagen.

Minister **Blok**: Voorzitter. De heer Van Dijk vroeg hoe wij ervoor zorgen dat het voor een oudere of gehandicapte die moet verhuizen naar een aangepaste woning betaalbaar blijft. In de systematiek van de huurtoeslag bieden wij extra ruimte voor deze situatie. Normaal gesproken is er sprake van een aftoppingsgrens, maar wanneer mensen recht hebben op een aangepaste woning krijgen zij boven die aftoppingsgrens 40% van de huur vergoed. Dit geldt ook als de huurprijs boven de sociale huurgrens van € 699 ligt. Daarnaast is in het wetsvoorstel over inkomensafhankelijke huurverhoging gezorgd voor vrijstelling als mensen een zorgindicatie hebben. Langs beide routes willen wij dus waarborgen dat aangepast wonen voor mensen met de kleinste portemonnee toegankelijk blijft.
De heer Van Dijk vroeg hoe wij nieuwe zorginitiatieven stimuleren. Dat doen wij langs de route van Platform31, een uitgebreid experimentenprogramma. Nogmaals, ik zal de ervaringen daarvan graag met de Kamer delen.
Mevrouw Leijten vroeg of de voorzitter van het aanjaagteam wordt betaald. Ja, die wordt conform de overheidsnormen betaald. In zijn

algemeenheid geldt dat als de rijksoverheid iets doet, dat betaald moet worden; dat geldt hiervoor dus ook.
Mevrouw Leijten en mevrouw Keijzer vroegen welke aanpassingen in het Bouwbesluit nodig zijn. Bij nieuwbouw worden eisen gesteld aan de toegankelijkheid van woningen, maar bij bestaande bouw niet. Dat lijkt mij voor de hand liggen. Ik zie dan ook geen reden om het Bouwbesluit op dat punt aan te passen.

Mevrouw **Leijten** (SP): In het Bouwbesluit staan de functionele eisen voor woningen, maar niet voor levensloopbestendigheid. Mijn vraag was of de Minister op een rij wil zetten hoe het besluit aangepast kan worden. Op welke termijn is het mogelijk op dit op te nemen? Is hij bereid dat uit te zoeken? Voor renovatie hebben wij allerlei regelingen, maar wij moeten ervoor zorgen dat nieuwe woningen niet meer aangepast hoeven te worden.

Minister **Blok**: Nu begrijp ik de vraag beter. Precies dit punt is zeer recentelijk aan de orde geweest. Er lag een rapport van Ieder(in), de organisatie die verschillende gehandicaptenorganisaties vertegenwoordigt, met het verzoek het Bouwbesluit voor zowel woningen als utiliteitsbouw verder aan te passen. Daarover heb ik na overleg met Aedes en andere betrokkenen gezegd dat het te ver gaat om voor alle nieuwbouwwoningen de eisen zover aan te scherpen. Dat zou er concreet toe leiden dat er veel minder woningen gebouwd worden, want het wordt er extreem duur van. Vandaar dat ik het Bouwbesluit zo heb aangepast dat wij de eisen voor utiliteitsbouw fors hebben aangescherpt. Dat gaat om toegankelijkheid van gemeentehuizen, musea en ziekenhuizen. Ik heb het echter voor woningen, waarvoor voor de nieuwbouw al eisen zijn, niet verder aangescherpt omdat de gevolgen daarvan schadelijk voor de woningbouwproductie zouden zijn. Dit betekent overigens niet dat woningcorporaties geen aangepaste woningen bouwen, maar de verplichting om alle woningen aan te passen is te duur om uitvoerbaar te zijn.

Mevrouw **Leijten** (SP): Wanneer je nieuw bouwt, heb je de mogelijkheid om faciliteiten aan te brengen. Daardoor kunnen mensen bijvoorbeeld beneden gaan wonen, drempels uit de woning halen en heel simpele dingen als domotica inzetten. Dat wil zeggen technologie om in te gaten te houden hoe het met oudere mensen gaat. Als je de infrastructuur aanlegt bij de bouw, is dit veel goedkoper dan wanneer je deze later moet aanpassen. Dat Minister Blok daaraan voorbijgaat, vind ik zonde. Als je alle eisen voor alle nieuwbouwwoningen via het Bouwbesluit gelijk maakt, is er geen concurrentievervalsing meer. Ik ben er niet van overtuigd dat dit duurder wordt. Ik zal hierover dan ook een motie indienen.

De **voorzitter**: Wij hebben nog een tweede termijn, dus laten wij eerst luisteren naar wat de Minister zegt.

Minister **Blok**: Het indienen van moties is het recht van de Kamer. Ik wil mevrouw Leijten vragen om de rapporten te delen met haar collega, met wie ik dit onderwerp in twee algemene overleggen heb besproken. Die rapporten bevatten de reactie van bijvoorbeeld Aedes en de consequenties die een en ander zou hebben. In een wet kun je alles opschrijven en als er een meerderheid is, wordt die door iedereen uitgevoerd. Als dat betekent dat woningen bouwen heel duur wordt, zoals in dit geval, gaat er echter veel minder gebouwd worden. Dat prijskaartje komt erbij. Het lijkt mij goed om die gegevens boven tafel te halen, want wij hebben dit debat goed beargumenteerd gevoerd.

Voorzitter. Mevrouw Keijzer vroeg naar de bevindingen van de parlementaire enquête Woningcorporaties en mijn eigen voornemens voor de herziening van de Woningwet. De Kamer gaat nog uitgebreid met de parlementaire enquêtecommissie in discussie. Mevrouw Keijzer suggereert dat ik de aanbevelingen uitgebreid omarmd heb. Ik heb een korte waarderende reactie gegeven en aangegeven dat ik veel herken. Ik kom met een uitgebreidere reactie nadat de Kamer met de commissie heeft gesproken. In het voorliggende wetsvoorstel heb ik wel het terrein van zelfstandig wonen voor ouderen en mensen met een beperking tot het kerntakenpakket van een corporatie gerekend. Dat wordt dus niet beperkt en het gaat er niet uit. Integendeel, ik vind het heel belangrijk. De wet richt zich wel op het beperken van commerciële avonturen waarvan de rekening uiteindelijk bij de huurder terechtkomt. Sociale woningbouw gericht op ouderen of mensen met een handicap is en blijft een kerntaak voor de woningcorporaties.

Mevrouw **Keijzer** (CDA): Ik heb nog niets gehoord over het protocol en de discussie daarover met woningcorporaties. O, ik begrijp dat de heer Van Rijn dat doet. Het is voor het eerst dat ik in een overleg met Minister Blok zit.

Minister **Blok**: Het is mij een genoegen.

Mevrouw **Keijzer** (CDA): Dank u wel.

Minister **Blok**: Ik hoopte dat u hetzelfde zou zeggen.

Mevrouw **Keijzer** (CDA): In de persoonlijke sfeer wel, maar ik heb moeite met de antwoorden. De Minister zegt dat zelfstandig wonen voor ouderen een taak van de gemeente is en dat commerciële avonturen dat niet zijn. Het is interessant of het zelfstandig wonen voor ouderen tot aan de huurtoeslaggrens gaat. Dan komen we weer in dezelfde discussie terecht: wat gaat het kabinet doen voor mensen met middeninkomens? Wat gaat het kabinet doen met de laatste recreatiezaal die in een dorp verdwijnt en waarvan de corporatie zegt dat zij wel wil maar niet mag van Minister Blok? Toen ik vroeg naar het vergunningsvrij bouwen zei hij dat er een besluit over vergunningsvrij bouwen is. Ja, dat weet ik. Maar dat betreft maximaal 100 m^2 inclusief alle bijbehorende bouwwerken. Dus als je een serre, een klompenhok en een garage hebt, kun je nooit meer vergunningsvrij die mantelzorgwoning bouwen, want dan zit je over de 100 m^2.

Minister **Blok**: Zo concreet als de serre en het klompenhok was het nog niet geworden. Het punt van mevrouw Keijzer is dat het niet vergunningsvrij is als er al veel bijbebouwing is. Dat klopt. Er worden in Nederland enige beperkingen aan het bouwen gesteld in verband met de ruimtelijke ordening. Daar waar al veel bijgebouwen zijn – en dat is lang niet altijd zo – wordt die mogelijkheid tot vergunningsvrij bouwen niet geboden. Het goede nieuws is dat op heel veel andere plaatsen die mogelijkheid wel wordt geboden. De weergave van mevrouw Keijzer van de voorliggende wet bevat veel onjuistheden. Zij stelde dat corporaties geen buurthuis meer mogen faciliteren. Dat staat niet in de wet. Zij stelde ook dat er voor de middengroepen niets mogelijk is. Dat staat ook niet in de wet. Als de markt iets niet oppakt en het financieel verantwoord is, mag een corporatie dat blijven doen. Dat wij er beperkingen aan willen stellen, lijkt mij een belangrijke les van de enorme financiële verliezen van de afgelopen jaren. Ik neem aan dat wij dit debat uitgebreider gaan voeren bij de behandeling van de uitkomsten van de parlementaire enquête en het wetsvoorstel. Ik wilde een aantal onjuistheden wel graag ter plekke corrigeren.

Mevrouw **Keijzer** (CDA): Het blijft mij onduidelijk. Als het wetsvoorstel voorligt, moeten wij er nog maar eens over spreken.
Dan heb ik een vraag over het plan van de VVD en de PvdA om iets te doen aan de verhuurderheffing. Klopt het dat dit alleen maar geldt voor nieuw te bouwen huurwoningen en dat er dan een ontheffing komt van de verhuurderheffing? Als dat zo is, moet je dus betalen als zorgappartementen gerenoveerd worden. Dat is vaak het geval. Ik vind dat lastig. Het CDA deelt de ambitie om mensen langer zelfstandig te laten wonen, al was het alleen maar omdat mensen dit zelf willen, maar ik zie tegelijkertijd allerlei maatregelen die dat frustreren.

Minister **Blok**: Wat is de concrete vraag aan mij?

Mevrouw **Keijzer** (CDA): Klopt het dat de ontheffing van de verhuurdersbelasting niet geldt voor renovatie of aanpassing van de bestaande voorraad? Dat hoor ik van ActiZ, de branchevereniging voor eigenaren en beheerders van zorginstellingen. Die moeten de woningvoorraad aanpassen. Als je begint met een onrendabele top en daarbovenop nog eens een belasting moet betalen, frustreer je dat. Dat zou zonde zijn, want wij delen die ambitie wel.

Minister **Blok**: De vraag van de VVD en de PvdA om te bekijken of het mogelijk is vrij van regels en vrij van heffing te verbouwen, heeft betrekking op appartementen. Of in die appartementen vervolgens zorg verleend wordt of niet, is een tweede vraag. Daar kunnen wij in de uitwerking naar kijken. Het heeft niet specifiek betrekking op zorgappartementen, als dat uw vraag is.

Mevrouw **Keijzer** (CDA): Dat is niet mijn vraag.

De **voorzitter**: Dan kunt u die stellen in de tweede termijn of anders vraagt u een VAO aan.

Staatssecretaris **Van Rijn**: Voorzitter. Het is door mijn collega al een aantal keer gememoreerd en het kwam ook in de inbreng van de Kamer naar voren, dat de tendens om langer thuis te blijven wonen al langer bestaat. Wij kunnen bediscussiëren in hoeverre die tendens door de recente beleidsmaatregelen versneld wordt, maar het blijft een feit dat de laatste decennia het aantal 65-plussers is verdubbeld en het aantal plaatsen in verzorgingshuizen bijna is gehalveerd, nog voordat er sprake was van enig beleid. De tendens dat mensen langer thuis willen blijven wonen en andere eisen en wensen hebben ten aanzien van hun woonsituatie bestaat dus al langere tijd. Wij moeten nadenken over de betekenis hiervan voor het wonen. Mijn collega heeft daar de nodige opmerkingen over gemaakt. Wij moeten ook nadenken over de vraag wat dit betekent voor de zorg. De discussie over de zorg hebben wij regelmatig met elkaar gevoerd en die zullen wij blijven voeren. Nu moeten we echter nadenken over de manier waarop de ondersteuning in de thuissituatie beter en met meer maat georganiseerd kan worden. Wij maken de gemeenten meer verantwoordelijk daarvoor en voeren een discussie over de manier waarop de wijkverpleegkundige zorg georganiseerd kan worden en hoe wij daaraan her en der impulsen kunnen geven. Een en ander heeft ook te maken met de discussie over de manier waarop wij de kwaliteit van de zorg in instellingen kunnen verbeteren, een onderwerp waarover wij binnenkort weer zullen spreken.
De tendens om langer thuis te blijven wonen heeft niet alleen gevolgen voor het wonen en de zorg, maar ook voor de verbinding tussen wonen en zorg. De veranderende vraag van mensen vraagt van gemeenten, zorgaanbieders en woningcorporaties om goed na te denken over woonzorgarrangementen waarin niet alleen wonen en zorg maar ook

welzijn gecombineerd worden. Ik zie langzaam maar zeker – vaak langzamer dan ik hoop, maar wel zeker dat het gebeurt – meer goede voorbeelden van zorgaanbieders. Die zorgaanbieders spelen op een creatieve manier in op de wens om zo lang mogelijk in de eigen omgeving te blijven wonen, en zorgen er ook voor dat dit in combinatie met wonen en moderne voorzieningen gebeurt. Er worden appartementen gebouwd die men kan huren en waarin men zorg op maat kan krijgen. Opella, dat ik kort geleden heb bezocht, is daar een prachtig voorbeeld van. Ik was echt onder de indruk van de manier waarop die combinatie is gezocht en gevonden. Zorgaanbieders en woningcorporaties zitten nog middenin dat proces.
De Minister heeft al in herinnering geroepen dat ook de private sector daarin een taak heeft. ActiZ en VNO-NCW hebben het initiatief genomen met de oprichting van de zogenaamde DOETANK, waarin diverse sectoren samenwerken bij investeringen in de ouderenzorg, die moeten leiden tot een aanbod van zorgwoningen op maat. Langzamer maar zeker worden allerlei voorzieningen en hulpmiddelen waarvan wij vroeger dachten dat die heel duur waren en in een zorgpakket geleverd moesten worden, door de mensen zelf aangeschaft. Er komen allerlei internetwinkels en bedrijven die inspelen op hulpmiddelen die ouderen zelf kunnen aanschaffen, gebruiken of ontwikkelen bij het langer zelfstandig thuis wonen.
In het verleden ben ik in verschillende functies verbonden geweest met de dossiers wonen en zorg. Voor mensen zijn zorg en wonen automatisch met elkaar verbonden, niet zozeer door de bekostiging, maar omdat mensen wonen waar ze verzorgd worden en andersom. Collega Blok en ik willen de omslag in het denken verder stimuleren en aanjagen om de gerechtvaardigde wens van mensen om zorg en wonen te combineren mogelijk te maken.
De heer Van der Linde vroeg of Den Haag de gemeenten niet meer moet loslaten en de ruimte moet geven. Dat is een punt. Wij hebben dit kortgeleden met het aanjaagteam besproken. In alle gesprekken die het aanjaagteam met de gemeenten, zorgaanbieders en woningcorporaties had, zegt men: zorg ervoor dat wij de ruimte krijgen om tot creatieve oplossingen te komen en ruim de knelpunten op. Een belangrijke taak van het aanjaagteam is om niet alleen te stimuleren dat partijen bij elkaar worden gebracht en misschien hoofden tegen elkaar te slaan, in de termen van collega Blok, om zaken mogelijk te maken, maar ook om bereid te zijn om knelpunten in wet- of regelgeving op te ruimen. Het is essentieel dat wij oog hebben voor de lokale en regionale component. Bij het zoeken naar oplossingen voor goede combinaties van wonen, zorg en welzijn, hebben wij te maken met de organisaties en de infrastructuur die ter plekke, in gemeenten en regio's, aanwezig zijnen die wij gezamenlijk moeten veranderen. Het is de inzet van het aanjaagteam om die partijen bij elkaar te brengen, te verbinden en ervoor te zorgen dat er creatieve oplossingen gevonden worden en problemen in wet- en regelgeving door bijvoorbeeld ontschotting opgelost worden.
De heer Van der Linde vroeg of wij de zorgverzekeraars hierbij moeten betrekken. Dat is een terechte vraag. In het experiment voor regelarme instellingen is gebleken dat het heel belangrijk is wat wel en wat niet mogelijk is, met name bij de inkoop van zorg. Soms is het inkoopproces geüniformeerd en soms is er meer vrijheid. De heer Van Dijk heeft weleens de gedachte geopperd om met meerjarige contracten te werken. Dat heeft voor- en nadelen. Het klopt dat wij zorgverzekeraars bij deze beweging moeten betrekken, zodat ook zij in hun inkoopproces rekening kunnen houden met dit soort oplossingen.
Op de boekwaardeproblematiek van het zorgvastgoed is mijn collega uitgebreid ingegaan. Ik wijs erop dat ik kort geleden met de waarborg-fondsen voor de zorg en voor het wonen, overleg heb gevoerd over knelpunten en belemmeringen. Het Waarborgfonds voor de Zorgsector

(WFZ) gaf aan dat er garantie kan worden verleend wanneer zorg plaatsvindt en vastgoed wordt ontwikkeld op grond van de AWBZ en de Zorgverzekeringswet (Zvw). Wij moeten daarnaar kijken omdat de AWBZ verandert. Die gaat over in de Wlz en voor een deel in de Wmo. Ik heb van het WFZ begrepen dat het met ons wil nadenken over de vraag of er bij ombouw belemmeringen in de garantieverlening zitten. Er is grote bereidheid om eventuele knelpunten op te lossen.
De heer Krol vroeg of er verschillen tussen gemeenten ontstaan. In de nieuwe Wmo staat dat er maatwerkvoorzieningen moetenzijn. Dat betekent dat gemeenten meer en meer moeten bekijken hoe mensen wonen, zodat ze bij de combinatie van wonen en zorg op bijna individueel niveau rekening kunnen houden met de ondersteuning. Wij monitoren deze belangrijke taak van de gemeenten scherp en hebben afspraken gemaakt over de manier waarop wij een en ander in de gaten houden. Het is een belangrijke taak voor de lokale democratie om ervoor te zorgen dat op bijna individueel niveau beslissingen over de ondersteuning worden genomen.

De heer **Krol** (50PLUS): Over het punt dat de Staatssecretaris aanroert, hebben we al vaker gesproken. Het viel ons op dat op de websites van gemeenten op heel verschillende manieren over deze onderwerpen wordt geschreven. Bij de ene gemeente kun je gemakkelijk vinden wat wel en niet wordt gedaan en bij de andere is dat absoluut onvindbaar. Wellicht dat de Staatssecretaris gemeenten hierbij een steuntje in de rug kan geven, want uniformiteit is voor degene die hulp zoekt wel zo gemakkelijk.

Staatssecretaris **Van Rijn**: Dat is een terecht punt. Het is overigens ook een van de punten van het aanjaagteam. Als dat team goede voorbeelden tegenkomt, zal het niet alleen de lokale partijen bij elkaar brengen, maar die voorbeelden gebruiken om de kennis te delen. Het is dus niet alleen maar aanjagen, maar ook goede voorbeelden in het zonnetje zetten en onder de aandacht brengen van alle gemeenten in Nederland.

De heer **Krol** (50PLUS): Ik noteer dat de Minister dit gaat stimuleren. Daar ben ik blij om.

Staatssecretaris **Van Rijn**: En de Staatssecretaris wil dat ook best doen. Voorzitter. De heer Krol vroeg of wij bij het ombouwen van verzorgingshuizen tegen allerlei kostenvraagstukken oplopen, doordat de verblijfkosten of de kapitaallasten op een heel andere manier gefinancierd zijn. Dat is een vraagstuk. Het is afhankelijk van de kwaliteit van het gebouw of het aantrekkelijk is om dit te doen. Er zijn gevallen denkbaar waarbij mensen het best aantrekkelijk vinden om in zo'n gebouw te blijven wonen en bereid zijn om daarvoor te betalen. Dan worden het gewoon appartementen. Dat hangt sterk af van de leeftijd en de aantrekkelijkheid van het gebouw. Daar heb je niet één recept voor. Ik heb hierover met veel instellingen en organisaties en met het aanjaagteam gesproken. Een en ander is zeer afhankelijk van de boekwaarde van het gebouw, de leeftijd van het complex, de aantrekkelijkheid van de kamers, de positionering in de wijk en de wijze waarop welzijnsvoorzieningen daar omheen zijn gebouwd. In de praktijk blijkt dat het soms verrassend goed lukt, al dan niet met investeringen van de organisatie zelf. De organisatie die dit type vastgoed in de portefeuille heeft, moet de afweging maken of zij hiermee stopt of het vastgoed ombouwt om tot een goede exploitatie te komen. In veel gevallen lukt het om de ombouw en verbouw uit te voeren. Wij volgen dit nauwgezet en het aanjaagteam speelt hier een belangrijke rol in. In de praktijk blijkt dat er creatieve oplossingen worden gevonden, maar dat is afhankelijk van de aard en de kwaliteit van het gebouw.
De heer Krol vraagt of ik «veilig thuis wonen» wil meenemen in de te verschijnen brief over de dementiezorg. Veilig thuis wonen is een

belangrijk punt. waarbij niet alleen de mensen zelf maar ook de wijkverpleging, de sociale wijkteams en de huisartsen een belangrijke rol spelen. Veilig thuis wonen is een van de aspecten waarnaar wij moeten kijken als mensen langer thuis willen wonen.
De heer Van Dijk vraagt hoe de toegankelijkheid van de openbare ruimte een rol kan spelen. Langer thuis wonen is ook langer in de omgeving wonen. Die moet daarvoor geschikt zijn. Ik ben bezig om bij de implementatie van het VN-verdrag voor gehandicapten, dat de heer van Dijk zeer terecht noemde, met cliëntenorganisaties te bekijken welk actieplan daaruit moet voortkomen. Wij moeten in den brede bekijken, dus niet alleen voor wonen, zorg en openbaar vervoer maar ook voor de openbare ruimte, wat in de komende jaren moet gebeuren om ervoor te zorgen dat de inclusieve samenleving niet alleen gaat over aanpassingen op verschillende deelterreinen, maar breed en integraal bekeken wordt. Dat is geen lijstje met actiepunten, maar een brede beweging die de komende jaren moet worden ingezet om ervoor te zorgen dat de inclusieve samenleving, die onder andere door het VN-verdrag voor gehandicapten wordt aangejaagd en gefaciliteerd, samen met andere partijen wordt vormgegeven. Ik zie ernaar uit om met de heer Van Dijk en de Kamer te spreken over de manier waarop wij dit actieplan verder kunnen vormgeven.
Mevrouw Leijten vroeg mijn aandacht voor mantelzorgers die overbelast zijn en de signalen die huisartsen en geriaters daarover afgeven. Als mensen langer thuis willen wonen, heeft dat gevolgen voor de wijze waarop wij over de zorg, het wonen en de verbinding daartussen denken. Dat geldt ook voor de beroepsgroepen. Wij vragen van de huisartsen voldoende oog te hebben voor de mantelzorgers en van de geriaters aandacht te hebben voor de mensen die langer thuis blijven wonen. Ik ga graag in overleg met de geriaters om te bekijken wat zij kunnen doen om ervoor te zorgen dat mensen langer thuis kunnen blijven wonen en wat voor rol zij daarin hebben. Ik vind het verkeerd als wij tegen mensen zeggen dat zij niet langer thuis mogen blijven wonen, omdat een instelling beter voor ze is. Mensen maken daar zelf een keuze in. Ik ben het met mevrouw Leijten eens dat als het thuis niet langer gaat, niet alleen de mensen zelf een oordeel hebben. Het zou dan inderdaad goed zijn als wijkverpleegkundigen, huisartsen of geriaters een rol spelen door te signaleren en aandacht te vragen. Ik denk dat het goed is om samen met de beroepsgroep van huisartsen en geriaters te bekijken wat de ontwikkeling van het langer thuis wonen voor hen betekent en hoe wij hen kunnen helpen om knelpunten uit de weg te ruimen en hun rol te spelen.
Mevrouw Leijten vroeg naar de rol van de ergotherapie. Zoals mevrouw Leijten ongetwijfeld weet, kan die in de huidige situatie vanuit de Wlz bekostigd worden voor een beperkt aantal uren. Dat geldt zowel voor de intramurale zorg als straks voor de extramurale zorg. Ik heb het rapport nog niet gelezen, maar ik zeg toe dat ik daar een specifieke reactie op geef.
Is langer thuis wonen, in combinatie met eenzaamheid, onveilig? Eenzaamheid vind ik, los van welk beleid dan ook, een zeer belangrijk aandachtspunt. Naarmate mensen ouder worden, is en blijft eenzaamheid een issue. Overigens blijft dat niet beperkt tot mensen die thuis wonen. Ook mensen die in een instelling wonen, kunnen ongelofelijk eenzaam zijn. Dit punt vraagt meer aandacht. Ik ben het met mevrouw Keijzer eens dat het niet gaat om de vraag hoeveel zorg er verleend kan worden. Wij moeten ons afvragen of wij voldoende aandacht voor eenzaamheid hebben en wat dit betekent voor de wijze waarop wij in de samenleving met elkaar omgaan. Iedere keer als je leest dat pas heel laat is opgemerkt dat mensen thuis overleden zijn, gaat er een mes door je ziel. Ik hoop dat wij met de verandering van de langdurige zorg juist meer oog krijgen voor dit soort situaties doordat wij de gemeenten verantwoordelijker maken voor de ondersteuning in en om het huis en er sociale wijkteams komen

die breder kijken en mensen bezoeken. Is dat een garantie? Vast niet, maar naarmate wij er meer in slagen om op gemeentelijk niveau functies rondom het wonen en de ondersteuning thuis bij elkaar te laten komen, zijn wij beter in staat om in de gaten te houden of mensen vereenzamen, en om ze actief op te zoeken. Dat kan een belangrijk resultaat van de decentralisatie zijn en dan zijn wij beter af dan in de huidige situatie.
Mevrouw Leijten vroeg ook mijn aandacht voor de financiële uitbuiting van thuiswonende ouderen. Ik voeg daar de uitbuiting van ouderen in een instelling aan toe. Laten wij wel wezen: als er sprake is van financiële uitbuiting door de kinderen, maakt het niet zo gek veel uit waar de ouders wonen. Ik bekijk samen met het Ministerie van Veiligheid en Justitie wat wij met betrokken partijen kunnen doen. Wij overleggen met banken, bijvoorbeeld over de controle op het aanvragen van een machtiging voor een rekening. Wij overleggen met notarissen, bijvoorbeeld over wat zij kunnen doen als er sprake is van financiële transacties waarbij zaken niet door de beugel kunnen. Wij overleggen met ouderenbonden en ouderenambassadeurs om ervoor te zorgen dat er goede voorlichting voor ouderen is. Financiële uitbuiting thuis en in instellingen is dus een belangrijk punt van aandacht.
Mevrouw Keijzer vroeg hoe het zit met het protocol in de zaak van de Rotterdamse corporatie SOR. Er is discussie over de vraag wie een sluitingsbeslissing neemt en wat dit precies betekent. Kortgeleden is er overleg gevoerd met de SOR. De SOR heeft aandacht willen vragen voor de problematiek van de klimleningen. Daarover lopen overleggen en het is een van de onderwerpen die in het aanjaagteam aan de orde komen. In de media is gezegd dat er een beroep op het protocol is gedaan, maar dat heeft de SOR nog niet gedaan. Wij wachten af of het overleg goed loopt.
Mevrouw Leijten vroeg naar de taak en rol van gemeenten om mensen met psychische klachten goed te laten wonen. Zoals de Kamer weet, worden de gemeenten verantwoordelijk voor beschermd wonen. Ik heb met de wethouders van de centrumgemeenten afgesproken dat zij hiermee aan de slag gaan. Wij willen dit doen op dezelfde wijze als een aantal jaren geleden bij de impuls voor de maatschappelijke opvang. Die impuls is succesvol gebleken en wordt nu geëvalueerd. Wij hebben ons afgevraagd of met betrekking tot beschermd wonen niet een zelfde beweging in gang kan worden gezet. De wethouders van de centrumgemeenten zijn het hiermee zeer eens.
Mevrouw Keijzer vroeg naar de kleine zorgcentra. Uit haar voorbeeld blijkt dat wij niet alleen vanuit de zorgoptiek moeten bekijken hoe wij rekening kunnen houden met de positie van kleine zorgcentra. Het is belangrijk om met het aanjaagteam te bekijken hoe partijen bij elkaar gebracht moeten worden, zodat zij gezamenlijk met oplossingen komen. De sociale functie van een kleine zorginstelling voor een gemeente kan bijvoorbeeld geborgd worden door met woningcorporaties, het zorgcentrum en andere partijen, bijvoorbeeld welzijnspartijen, afspraken te maken. Ik zie langzamerhand heel creatieve oplossingen ontstaan. Wij moeten niet vanuit één kolom vragen hoe wij iets overeind moeten houden, maar de verbinding zoeken. Het aanjaagteam is hiermee bezig en neemt dit mee om te bekijken of er specifieke beperkingen zijn.

Mevrouw **Keijzer** (CDA): Alles wat de Staatssecretaris zegt, zal kloppen, ...

Staatssecretaris **Van Rijn**: Dat is alvast meegenomen.

Mevrouw **Keijzer** (CDA): Ik zei «zal kloppen». Ik had ook kunnen zeggen «zou kunnen kloppen:» Uiteindelijk komt het aan op geld: is het te betalen? Ik vind dat de Staatssecretaris wat gemakkelijk over het protocol heen stapt, want daarbij gaat het natuurlijk ook om geld. Corporaties hebben zorginstellingen overgenomen van de Staat met de gedachte dat de wooncomponent van de verzorgingsappartementen betaald zou

worden. Dat beleid is gewijzigd, maar er blijkt een protocol te zijn op basis waarvan de corporaties zeggen dat wat de Staat doet, niet zomaar mag. Dit kabinet moet zich daarvoor verantwoordelijk weten, zeker als er financiële problemen ontstaan. Wij zitten hier om zelfstandig wonen mogelijk te maken, maar nu is het alleen maar een lippendienst. Er moeten ook concrete maatregelen zijn. Ik heb er vandaag nog niet één gehoord. Kan hier nou eens concreet op ingegaan worden?

Staatssecretaris **Van Rijn**: De Kamer heeft enige weken geleden een brief gekregen waarin wordt aangegeven hoe het precies zit met dat protocol. Het betreft situaties waarin de rijksoverheid individuele sluitingsbeslissingen neemt. Daarop ziet het protocol toe. Er is in het voorbeeld echter geen sprake van individuele sluitingsbeslissingen, maar van investeringsbeslissingen. Instellingen nemen die op grond van van alles en nog wat: de aantrekkelijkheid van het gebouw, de exploitatie van het gebouw of het inspelen op veranderend overheidsbeleid. Wij hebben geschreven hoe wij hier tegenaan kijken. Tot nu toe heeft de SOR geen beroep op het protocol gedaan. De SOR heeft gevraagd of wij wel voldoende aandacht voor de klimleningenproblematiek hebben. Het antwoord daarop is dat wij daarnaar kijken. Er is echter geen sprake van een rechtszaak over het protocol. Zover is het niet of nog niet. Dat wacht ik dan maar af; het overleg daarover loopt. Ik heb aangegeven dat in de praktijk dit soort ombouwbeslissingen zeer afhankelijk zijn van het gebouw, de financiële positie van de instellingen, het verleden, de toekomstkansen en de ontwikkeling van de vraag. Er zijn tal van factoren die bepalen of er al dan niet een probleem ontstaat. Wij hebben dat aanjaagteam juist ingesteld om deze bij elkaar te brengen.

Mevrouw **Keijzer** (CDA): Dan gaat het misschien niet om de letter van het protocol, maar om de geest. De Staatssecretaris spreekt, net als de Minister net, in algemeenheden. Wat doen zij concreet om de omzetting naar zorgappartementen op gang te krijgen? Alleen een aanjaagteam het land insturen om te praten, helpt niet. Dat kost ambtenaren alleen maar tijd.

Staatssecretaris **Van Rijn**: Wij moeten niet de vergissing maken dat een verandering in een wetje of regelgeving ertoe leidt dat er andere beslissingen genomen worden over ombouw en verbouw van bijvoorbeeld verzorgingshuizen. Ik wijs er juist op dat het doorexploiteren door een verbouwing, het ombouwen van verzorgingshuiszorg naar zware verpleeghuiszorg of huurappartementen met zorg aan huis, of studentenappartementen, heel individuele beslissingen zijn die afgewogen moeten worden tegen de staat van het gebouw, de financiële positie, de huursituatie en de vraag naar woningen. Je kunt dat niet in Den Haag via wet- en regelgeving even regelen. Zo werkt het nu eenmaal niet. Wij kunnen er wel voor zorgen dat wij partijen bij elkaar brengen, dat er creatieve oplossingen worden verzonnen en dat wij modellen die daaruit voortkomen bij iedereen ter kennis brengen, zodat wij de verbreding van de verbinding van wonen en zorg veel meer in stelling brengen en deze een breed draagvlak krijgt. Die route volgen wij.

De heer **Otwin van Dijk** (PvdA): Wij zien eigenlijk twee bewegingen. De Staatssecretaris sprak zelf over zijn werkbezoek aan Opella. Ik ben daar ook geweest. Opella heeft een aantal jaren geleden, vooruitlopend op de zorgvernieuwingen, ingezet op schaalverkleining. Deze zorgorganisatie is actief in een aantal kleine dorpen rondom Ede waar helemaal geen verpleeghuisplekken aanwezig waren en mensen weg moesten uit hun omgeving. Opella heeft een aantal jaren geleden ingezet op heel kleinschalige woonvormen. Dat is één beweging. Een andere beweging is dat een aantal zorgorganisaties zich concentreert en zich terugtrekt uit

dorpen waar mensen ouder worden in hun vertrouwde omgeving. Je ziet beide bewegingen. Mij intrigeert de sturingsvraag, de vraag rondom het actieplan. Hoe zorgen wij ervoor dat de aanpak van Opella de norm wordt en dat het klassieke concentreren, dat boekhoudkundig handig maar uiteindelijk helemaal niet voordeliger is, wordt voorkomen?

Staatssecretaris **Van Rijn**: Ten eerste door te laten zien dat het kan. De heer Van Dijk gaf er net een voorbeeld van. Ten tweede door partijen bij elkaar te brengen om dit te laten zien en het mogelijk te maken dat dit in de praktijk gebeurt. Het gaat om het bij elkaar brengen van de verschillende partijen: niet alleen de zorgaanbieder, maar ook de woningcorporatie, de gemeente en de welzijnsorganisaties. De aanpak Opella, om het maar even simpel te zeggen. Ten derde door knelpunten in wet- en regelgeving op te ruimen, zodat partijen die verantwoordelijkheid ook kunnen waarmaken. Het mooie van het voorbeeld van Opella is dat men niet tegen knelpunten in wet- en regelgeving is aangelopen, maar dat het vooral een kwestie was van partijen bij elkaar brengen en het vervolgens doen. Dat is de aanjaagrol. Het is niet alleen aanjagen, maar ook aanspreken, partijen bij elkaar brengen en knelpunten opruimen als dat nodig is.

De heer **Otwin van Dijk** (PvdA): Volgens mij is dat nou precies het punt. Als geld niet zozeer het probleem is, als eventuele knelpunten redelijk eenvoudig kunnen worden opgelost, begint het toch met iets normatiefs. Wij vinden dat het zo zou moeten en dat mensen die zorg verdienen. Kan een actieplan met een normatief kader daar niet bij helpen?

Staatssecretaris **Van Rijn**: Als u het zo zegt wel. Dat plan willen wij ook met het aanjaagteam ontwikkelen en bevorderen. Dat is de methode om partijen bij elkaar te brengen om tot gezamenlijke investeringsbeslissingen en creatieve oplossingen te komen. Kijk: het kan, dit is de kennis die je ervoor nodig hebt, dit zijn modellen die je kunt toepassen, roep de partijen bij elkaar. Dat is exact waar het aanjaagteam voor staat. Dat leidt tot acties op lokaal en regionaal niveau en daar moeten wij het met elkaar zoeken.
Voorzitter. Mevrouw Keijzer heeft aandacht gevraagd voor het toezicht. Ik ben het zeer met haar eens dat de toezichthouders het besef moeten hebben dat toezien op de kwaliteit van de zorg misschien wel hun belangrijkste taak is. Ook de inspectie toetst op de kwaliteit en ook de inkoop moet er rekening mee houden. Verbetering van het toezicht is soms een kwestie van regelgeving, welke eisen stel je eraan, en soms een kwestie van welke mensen je aantrekt. Wij komen binnenkort zorgbreed te spreken over governance in de zorg en dan krijgt dit onderwerp ongetwijfeld de nodige aandacht. Op voorhand ben ik het er zeer mee eens dat toezien op kwaliteit een van de allerbelangrijkste taken van de toezichthouder is.

De **voorzitter**: Er is behoefte aan een tweede termijn. Ik stel een spreektijd voor van twee minuten.

De heer **Van der Linde** (VVD): Voorzitter. Dank voor alle antwoorden. Ik wil één ding markeren. Niet iedere senior is afhankelijk van de overheid om fijn te wonen. Ouderen regelen vaak hun zaakjes gewoon zelf. Mijn ouders, die nu meekijken – hoi mam – denken zelf over een onderhoudsvrije tuin voor de komende twintig jaar, aan het wegnemen van de drempels in huis enzovoort. Wij kunnen dat vanuit Den Haag niet ondersteunen door meer bouwregelgeving, maar door minder vergunningen en regelvrij bouwen. Laten wij voor ogen houden dat wij blokkades moeten wegnemen en niet met extra regels moeten komen.

De heer **Krol** (50PLUS): Voorzitter. Ik sluit me hier bijna geheel bij aan. Ik wil op één punt graag terugkomen. Willen de bewindslieden toch nog eens met mij bekijken of het lage btw-tarief gehandhaafd kan worden? Dat kost natuurlijk geld, dat begrijp ik heel goed, maar het levert ook vreselijk veel op. De woningen worden niet alleen aangepast voor de mensen die er nu wonen, maar ook voor de mensen in de toekomst. Mensen kunnen daadwerkelijk langer thuis blijven wonen. Het spaart geld uit en ik ben ervan overtuigd dat wij de zaken daarmee enorm kunnen helpen.

De heer **Otwin van Dijk** (PvdA): Voorzitter. Ik dank de bewindspersonen voor hun antwoorden. Ik blijf een beetje worstelen met de sturing van het geheel. Wij staan voor een enorme kwantitatieve, maar vooral kwalitatieve inhoudelijke opgave. Het voorbeeld waarover ik net met de Staatssecretaris een kort debatje had, laat zien dat de inhoudelijke sturing op wat wij «goede zorg en goed wonen» noemen verder naar voren gebracht kan worden. Graag krijg ik een reactie van beide bewindspersonen over de manier waarop wij de inhoudelijke sturing strakker kunnen maken.
Mijn tweede punt betreft de initiatieven die schuren met het huidige volkshuisvesting- en zorgbekostigingsstelsel. We hebben het gehad over de mantelzorgwoningen, maar wij zien hetzelfde bij thuishuizen. Er is gelukkig door de bewindspersonen gewezen op het bestaan van Platform31, dat nieuwe initiatieven probeert aan te jagen. Ik ken Platform31 niet, moet ik bekennen. Staat dat niet alleen open voor de bestaande koepels en clubs, maar ook voor de kleinere lokale initiatieven die tegen zaken aanlopen?

Mevrouw **Leijten** (SP): Voorzitter. Ik heb de afgelopen twee jaar alleen maar gehoord dat verzorgingshuizen plekken zijn waar je niet meer wilt wonen en dat het daarom goed is dat de overheid ze dichtdoet. Nu zegt Minister Blok dat hij gaat proberen om ze te laten ombouwen tot nieuwe woningen. Mijn klomp is gebroken. Of het ene is waar, of het andere. Je sluit verzorgingshuizen niet als je weet dat kwetsbaar oud worden ertoe kan leiden dat mensen soms opgenomen moeten worden. Willen mensen dat? Nee. Proberen mensen dat te voorkomen? Ja, maar het gebeurt soms. Je wilt geen overheid die zegt dat je opgenomen moet worden, maar je wilt ook geen overheid die zegt dat je thuis moet blijven wonen. «Naar de toekomst toe» is een zin die ik niet meer kan horen. Op dit moment worden ouderen verplicht verhuisd, uit hun omgeving gehaald, omdat verzorgingshuizen gesloten worden. Er is wel een of andere kwartiermaker die met iedereen om tafel moet, maar wat betekent dat voor die mensen? Nul. Niks. Wat gebeurt er met de huidige problemen van mensen die thuis wonen? Niks. Er mag blijkbaar niet over gesproken worden. «Naar de toekomst toe» gaan wij alles beter doen. Ik moet het nog zien.
Klokkenluiders, artsen, de professionals van alledag zien dat het vastloopt. Zij krijgen bijna de schuld. Zij moeten beter gaan meten hoe zij mensen in de thuissituatie helpen. Mensen moeten van dit kabinet thuisblijven en kunnen niet meer rekenen op een beschutte woonplek. Dat is het probleem! De Minister wil regelen dat huizen snel omgebouwd kunnen worden als dat nodig is. Maar aanpassing van het Bouwbesluit? Nee hoor, dat kan niet, dat is veel te duur en dan wordt er niet meer gebouwd. Dat is niet wat in de rapporten van Aedes staat. Natuurlijk heb ik overleg gehad met mijn collega die de debatten heeft gedaan. Dit is de Minister van minder regels, maar hij heeft wel de regel: u moet thuis blijven wonen, ook al gaat dat niet meer. Ik vind dat tragisch.
Wat doet de kwartiermaker precies? Hoeveel dagen is hij in dienst van de overheid? Wat kost hij per dag en wat moet het opleveren? Ik wil dat heel graag weten, want het riekt naar excuusbaantjes voor vriendjes.

De heer **Van der Linde** (VVD): Ik vraag me af wat mevrouw Leijten wil met de zwaar negatieve maatschappelijke kosten-batenanalyse van de bouwregelgeving die zij voorstaat. Het idee staat haaks op het maatwerk dat nodig is. Tijdens de begrotingsbehandeling heb ik het voorbeeld van het pleetje van 90 bij 90 cm genoemd, dat enorm veel kosten met zich meebrengt en dat niemand enig voordeel oplevert. Zijn die maatschappelijke kosten-batenanalyses dan waardeloos?

Mevrouw **Leijten** (SP): Die maatschappelijke kosten-batenanalyses zijn zinvol, omdat je daaruit kunt opmaken welke voorwaarden voor levensloopbestendig wonen je niet moet opleggen. Ik vind het erg raar dat de overheid zegt dat je thuis moet blijven wonen en de woning repareert als die niet toekomstbestendig is in situaties waarin dat heel duur is, maar geen slimme maatregelen treft voor nieuw te bouwen woningen. Ik had verwacht dat Minister Blok daar serieuzer naar zou kijken. In plaats daarvan zegt hij dat het te duur is en dat er dan niks meer gebouwd wordt. Dat er niks meer wordt gebouwd door de verhuurderheffing, daar gaat hij natuurlijk niet op in. Ik vind dat we slim moeten kijken. We weten dat we 44.000 zorgwoningen tekort komen in 2021. Laten we ervoor zorgen dat ze niet nodig zijn door woningen aan te passen. Daarom heb ik dat gevraagd. Ik weet dat Minister Blok niet meer regels wil, maar slimme regels zijn soms wel degelijk van belang. Ik zal dit daarom in een motie vastleggen.

De heer **Van der Linde** (VVD): Mijn vraag was juist wat je doet met de kosten en baten. Zo gaan wij elk nieuwbouwproject rolstoelbestendig maken, in plaats van maatwerk te leveren aan mensen met uiteenlopende handicaps of beperkingen die dat echt nodig hebben.

Mevrouw **Leijten** (SP): Als je zegt dat de deurpost breedte X moet zijn, zodat er ook mensen die slecht ter been zijn, doorheen kunnen en je deze breedte de standaard maakt voor alle woningen, is dat echt niet duurder. Je bouwt de woning nog steeds. Je maakt alleen gebruik van bepaalde maten. Dat zijn slimme zaken die je in het Bouwbesluit kunt vastleggen. Als er dingen instaan zoals het pleetje van 90 cm bij 90 cm – de heer Van der Linde geeft dat als voorbeeld, ik ken het niet – die niet zinvol zijn, dan moeten we die niet doen. Er zijn echter wel degelijk zinvolle aanpassingen mogelijk. Er wordt nagedacht over het bouwen van kantoorpanden op zo'n manier dat ze bij leegstand snel omgebouwd kunnen worden naar woningen. Bij nieuwbouw kun je op een levensloopbestendige manier bouwen. Het is een keuze om dit te doen. Wat ons betreft pak je dat aan waar je de regels maakt: in het Bouwbesluit. Wij gaan dit dan ook met een motie aan de Kamer voorleggen.

Mevrouw **Keijzer** (CDA): Voorzitter. Mensen willen het liefst zo lang mogelijk in hun eigen huis wonen. Wat doet de regering om dat te ondersteunen als een leven kwetsbaar wordt? Ik constateer veel woorden maar weinig wol. Dat vind ik jammer, want het is zo belangrijk dat wij dit met elkaar doen. Ik heb geen antwoord gekregen op mijn vraag over de ondersteuning, nu de fiscale aftrek voor woningaanpassing is afgeschaft. Ik heb ook geen antwoord gehad op mijn vraag over de woorden die in de begroting staan: «Het kabinet wil daarnaast investeren in aanpassing van de bestaande woningvoorraad, nieuwe woonzorgconcepten (...).» Dat staat op pagina 19 van de beleidsagenda. Ik wil hier straks weggaan met het gevoel dat het niet alleen woorden zijn maar dat er daadwerkelijk iets gedaan wordt. Als dat niet gebeurt, krijgt de terechte agenda van langer zelfstandig wonen niet het gewenste effect en dat leidt tot veel problemen. Graag krijg ik nog een antwoord daarop.
Op de transitieagenda van ActiZ met allerlei voorstellen om het langer zelfstandig wonen mogelijk te maken, is ook geen inhoudelijke reactie

gekomen. Regering, alsjeblieft, laat eens zien wat je concreet gaat doen en dat dit meer is dan alleen een aanjaagteam. Ik ben zo bang dat het bij het team ook alleen maar om woorden gaat en niet om wol.

De **voorzitter**: U haalde een begroting aan. Welke begroting is dat?

Mevrouw **Keijzer** (CDA): De beleidsagenda van de begroting van VWS.

Minister **Blok**: Voorzitter. De heer Van der Linde onderstreept het belang van ontregelen. Sinds iets meer dan een week is het bouwen van mantelzorgwoningen ontregeld. Ik heb toegezegd serieus te kijken naar de mogelijkheden om vrijkomende gebouwen door het schrappen van regels een nieuwe bestemming te geven. Ik zal straks ingaan op de gebroken klomp van mevrouw Leijten.
De heer Krol sprak over het lage btw-tarief. Vanaf 1998 tot ik Minister werd, bekleedde ik het mooie ambt van Kamerlid en heb ik heel veel voorstellen voor lage btw-tarieven gezien. In die tijd was het nog voor de pc thuis, want mensen zouden digibeet blijven als er geen laag btw-tarief zou komen. Sindsdien zijn er nog veel voorbeelden langsgekomen en ook toegepast. Sinds anderhalf jaar kunnen wij inderdaad voor verbouw een laag btw-tarief hanteren. Ik gebruik deze lange aanloop om aan te geven dat de wens er heel vaak is, zodat iedereen begrijpt dat een laag btw-tarief geld kost en dat er een heel dringende reden en financiering voor moeten zijn. Ik vind dit natuurlijk een mooi doel, maar ik heb er gewoon geen geld voor. Ik kan de heer Krol niet gelukkiger maken.
De heer Van Dijk vroeg hoe wij ervoor zorgen dat er voldoende inhoudelijke sturing is, naast de manier waarop wij het proces landelijk en lokaal aansturen. Dit gebeurt voor het woondeel langs twee routes. Ik heb aangekondigd dat ik kom met een beleidskader voor volkshuisvestelijk toezicht. Dat is er nu eigenlijk niet. Er is volkshuisvestelijk toezicht en er zijn volkshuisvestelijke toezichthouders, maar er is nooit scherp beschreven waar die toezicht op houden. Een belangrijke component daarvan wordt deze transformatie voor zowel de ouderenzorg als de huisvesting van ouderen en gehandicapten. Dat is de eerste route. De tweede route is die van de goede voorbeelden. Wij zijn allemaal op plaatsen geweest waarvan wij vonden dat het heel goed ging. Dat kwam in het debat mooi naar voren. Ik ben niet in Ede geweest, maar ik noemde voorbeelden uit Loenen en Roosendaal. Ik vind het cruciaal dat die voorbeelden gedeeld worden. Daarom hebben wij een aanjaagteam ingesteld. Ik hoor de kritiek wel die hier en daar geuit wordt, maar ik hoor in het land ook heel veel waardering. Als je lokaal bestuurder in Loenen of Roosendaal bent, weet je toch niet zomaar uit jezelf wat de goede ervaringen in Ede zijn? Dan ben je wel degelijk geholpen als die ervaringen centraal gedeeld worden. Dit heeft dus wel degelijk te maken met inhoudelijke aansturing.
De heer Van Dijk vroeg of nieuwe initiatieven niet alleen ruimte maar ook ondersteuning kunnen krijgen, met name via Platform31. Ga daar vooral een keer langs: Platform31 zit boven het Centraal Station van Den Haag. Nog leuker is het natuurlijk om projecten te bekijken. Een van de zaken die het naast de transformatieagenda voor mij doet, is het starten van experimenten met wooncoöperaties, het initiatief van Adri Duivesteijn. Op heel veel plaatsen in het land worden wooncoöperaties gestart, ook door ouderen die bijvoorbeeld een oude boerderij naar een coöperatievorm willen transformeren. Dan hebben wij het bepaald niet over gevestigde koepels. Dat soort initiatieven ondersteunt Platform31, juist om ons te leren hoe het werkt en hoe dit breder uitgezet kan worden.
Dan kom ik bij de gebroken klomp van mevrouw Leijten. Er spelen twee dingen naast elkaar. Ik ben op plaatsen geweest waar het wenselijk en mogelijk bleek om een bejaardentehuis oude stijl voort te zetten, omdat daar vraag naar was en het goed exploiteerbaar was. Dat is lang niet

overal zo. Tegelijkertijd constateren wij dat op heel veel plaatsen niet alleen verzorgingshuizen maar ook ziekenhuizen en heel veel kantoren leegkomen, omdat wij andere eisen stellen of, wat betreft kantoren, omdat er te veel gebouwd zijn. Ik vind het een heel belangrijke maatschappelijke opgave om ervoor te zorgen dat die gebouwen een nieuwe bestemming krijgen. Dat is dan vaak in de vorm van wonen, omdat er zeker in de middeldure huursector nog heel veel vraag is naar woningen, net als naar studentenhuisvesting. Als een verzorgingshuis leegkomt, vind ik het heel logisch dat wij daar een nieuwe bestemming voor vinden, gebroken klompen of niet. En als het niet leegkomt, dan zorgen wij ervoor dat het goed gebruikt kan worden.
Mevrouw Leijten vroeg wat de beloning voor het aanjaagteam is. Zoals de Kamer mag verwachten, zijn er vaste beloningsnormen. De voorzitter van een tijdelijk ondersteuningsteam zit in schaal 18 en verdient € 129 per uur. De aanstelling is voor één jaar voor twee dagen per week en de jaren daarna voor één dag per week. Het moet mij van het hart dat ik de appreciatie van mevrouw Leijten niet deel dat het inschakelen van oud-politici hetzelfde is als het toedelen van baantjes. Ik maak heel graag gebruik van de ervaring van oud-politici van verschillende partijen. De Kamer heeft bijvoorbeeld recentelijk een advies gekregen over de verbouw van het Binnenhof. Dat kwam van een oud-minister, niet van mijn partij, en dat is een uitstekend advies. Daarmee ga ik aan de slag. Wij berokkenen de Nederlandse samenleving toch heel veel schade wanneer wij uitstralen dat oud-politici geen deskundigheid hebben, dat zij nergens aan de slag moeten komen en dat wij ze niet inschakelen als wij een goede klus hebben. Ik doe dat op grote schaal op basis van kwaliteit en ongeacht partijkleur. En dat blijf ik ook zo doen.

De **voorzitter**: Heel kort mevrouw Leijten, want ik wil de heer Van Rijn ook graag nog even horen.

Mevrouw **Leijten** (SP): Ik wil helemaal niet zeggen dat de desbetreffende persoon geen kennis of ervaring heeft. De schijn wordt echter gewekt. Als ik vraag wat de evaluatie is, wat er moet gebeuren en wat mensen er concreet aan hebben, verwacht ik daar ook een antwoord op. Ik heb meerdere keren aan de Staatssecretaris gevraagd wat deze persoon doet op het gebied van verplicht verhuizen. Hij moet de aanjager zijn van allerlei overleggen en het voorkomen van verplicht verhuizen. Dan is het antwoord: hij is niet betrokken bij deze situatie. Ik vraag mij serieus af wat er aan de hand is.

Minister **Blok**: Ik ben blij dat de deskundigheid niet in twijfel wordt getrokken. Kennelijk wordt ergens de schijn gewekt. De te verwachten resultaten van het aanjaagteam zijn allereerst dat er op lokaal niveau een effectieve samenwerking tot stand komt tussen de gemeenten, de woningcorporaties, de zorgaanbieders en de patiëntenorganisaties. Het tweede resultaat is het uitdragen van de inhoudelijk goede ervaringen; ervoor zorgen dat wat goed gaat in Ede ook ergens anders toegepast kan worden. Het derde is het signaleren van concrete knelpunten aan mij, de Kamer en iedereen die een bijdrage kan leveren aan de oplossing daarvan. Dat lijkt mij alles bij elkaar een heel belangrijk en cruciaal takenpakket om deze grote operatie te kunnen realiseren.
Mevrouw Keijzer vroeg wat er in de plaats is gekomen van de afgeschafte fiscale aftrek. Daar is niets voor in de plaats gekomen. In een tijd waarin bezuinigd moet worden, is het weleens zo dat je een btw-verlaging niet kunt verlengen of niet kunt toepassen of een fiscale aftrek moet beperken. Daar loopt iedere partij die verantwoordelijkheid draagt weleens tegenaan. Dat is vervelend, maar soms onvermijdelijk.

Staatssecretaris **Van Rijn**: Voorzitter. De heer Van Dijk vroeg mij wat over de sturing. Het is heel belangrijk dat de inhoudelijke component, hoe de zaken worden aangepakt, goed tussen de oren komt en de norm wordt. Die methode kun je heel goed verspreiden. De heer Van Dijk vroeg mij waarom dat niet gebeurt. Het antwoord is: omdat de aanpak misschien wel de norm is, maar het resultaat overal verschilt, afhankelijk van de lokale en regionale omstandigheden. Je zult het dus altijd moeten doen met lokale en regionale partijen, door de verbinding te zoeken en ervoor te zorgen dat het voor elkaar komt. Daarom willen wij samen met die partijen ervoor zorgen dat het proces op gang komt. Daaruit komen misschien ook modellen voort voor de manier waarop je een en ander moet aanpakken en resultaten kunt bereiken. Als de heer Van Dijk de indruk heeft dat wij de resultaten van het aanjaagteam afwachten, klopt die niet. De gedachte van het aanjaagteam is niet alleen aanjagen, maar ook aanspreken, goede voorbeelden in het zonnetje zetten en bekijken of wij uit knelpunten lessen kunnen trekken voor wet- en regelgeving. De heer Van Dijk kan erop rekenen dat dit een actieve aanpak is en niet een van «we hebben een club aangesteld en we wachten af». Sterker nog, we hebben tegen het aanjaagteam gezegd dat als er knelpunten in wet- en regelgeving zijn die om huiswerk vragen, wij dat huiswerk gaan doen.

De heer **Otwin van Dijk** (PvdA): Ik heb niet de indruk willen wekken dat ik niet blij ben met het aanjaagteam. Het aanjaagteam gaat echter op pad met een opdracht. Ik wil graag dat de Staatssecretaris en de Minister meegeven dat de opdracht de aanpak van Opella of het voorbeeld uit Loenen is, de aanpak in een kleinschalige context, en dat wij niet willen dat voorzieningen verdwijnen, wat in een aantal dorpen gebeurt. Dat bedoel ik met de normatieve kant van het verhaal. Ik wil graag dat het aanjaagteam daarmee op pad wordt gestuurd.

Staatssecretaris **Van Rijn**: Dat zit ook in de aanpak van het aanjaagteam. Als de heer Van Dijk er prijs op stelt, zullen wij dit met het aanjaagteam bespreken om het nog eens te verzekeren.
Mevrouw Leijten en ik zullen het niet eens worden over de manier waarop wij tegen de toekomst aankijken. Dat mensen langer thuis willen blijven wonen en zo laat mogelijk in een instelling willen komen, is een keuze. Wij moeten zo goed mogelijk nadenken over de manier waarop wij die kunnen faciliteren. Wij zijn dan bezig in het belang van mensen en niet met een vooropgezet doel van wat goed of niet goed is. Dat is belangrijk. Wij zijn het er volstrekt over eens dat er goede zorg moet zijn als het thuis niet langer gaat. Dat is precies de reden waarom wij met de Tweede Kamer en straks met de Eerst Kamer de Wet langdurige zorg bespreken. Daarin staan inhoudelijke criteria voor het recht op langdurige, intensieve zorg, ook als er in de thuissituatie 24 uurs-toezicht moet zijn of als men de eigen regie niet meer heeft. Wij hebben uitgebreid over deze inhoudelijke criteria gediscussieerd. Als het thuis niet langer gaat, is er altijd het recht op een plekje in een instelling. Wij maken het zelfs mogelijk dat de zware zorg niet alleen in een instelling gegeven wordt, maar ook in de thuissituatie. Het is belangrijk dat wij hieraan vasthouden, omdat zorg voor kwetsbare mensen altijd aanwezig moet zijn. Daarom hebben wij de Wet langdurige zorg gemaakt. Wij zijn het misschien niet eens over onze toekomstbeelden, maar ik hoop dat wij het erover eens kunnen zijn dat de zorg voor kwetsbare mensen altijd geregeld moet zijn.

Mevrouw **Leijten** (SP): Ik vroeg wat we doen met de mensen die nu verplicht verhuisd worden en in erbarmelijke omstandigheden zitten. Op die vraag komt geen antwoord. Dat is jammer. Wij verschillen inderdaad van mening over de manier waarop de wet in elkaar zit en de toekomst eruitziet. Ik stel vast dat het daarover blijkbaar niet mag gaan.

De **voorzitter**: Ik stel vast dat we het daar wel over mogen hebben. Ik geef de Staatssecretaris de mogelijkheid om hierop te reageren, maar ik heb het idee dat hij dat al heeft gedaan.

Staatssecretaris **Van Rijn**: Wij praten vrij intensief over de vraag hoe wij de ondersteuning in de thuissituatie in de toekomst gaan regelen. Wij bespreken de manier waarop wij de wijkverpleegkundige zorg kunnen versterken. Wij bespreken de rechten die mensen hebben om zware zorg te krijgen als het thuis niet langer gaat. Wij hebben geregeld dat iedereen die nu in een instelling verblijft, recht blijft houden op een plekje in een instelling. Misschien zijn wij het niet eens over de toekomst, maar ik hoop dat wij het eens kunnen zijn over alle afgesproken waarborgen en maatregelen. Het zou prettig zijn als er niet alleen gezegd wordt dat het niet goed is of niet deugt, maar dat er ook oog is voor alles wat wij tot nu toe hebben geregeld. Het is uiteraard aan mevrouw Leijten om dit te beoordelen.

Mevrouw **Keijzer** (CDA): Ik heb gevraagd wat de volgende zin uit de begroting inhoudt: «Het kabinet wil daarnaast investeren in aanpassing van de bestaande woningvoorraad, nieuwe woonzorgconcepten (...)». Ik heb niets concreets gehoord. Is de conclusie gerechtvaardigd dat dit slechts woorden zijn? Ik kan het me bijna niet voorstellen.

Staatssecretaris **Van Rijn**: Het zijn in ieder geval woorden, maar ik zal ze illustreren. Er zijn een paar dingen nodig. Wat kan de rijksoverheid doen in termen van wet- en regelgeving en het bevorderen van investeringen die investeringen moeten uitlokken? In de novelle van collega Blok is een korting op de verhuurderheffing geregeld als men investeert in het ombouwen van verzorgingshuizen. Het kabinet spreekt bij het oprichten van het Nationaal Investerings Instituut over het bevorderen van investeringen in zorg en zorgvastgoed. Er is het aanjaagteam en wij gaan samen met de partijen een agenda opstellen voor de knelpunten in wet- en regelgeving die moeten worden opgeruimd. Deze heel concrete dingen leiden ertoe dat wij een impuls geven aan het bevorderen van investeringen, ook die voor de ombouw van zorgvastgoed. Laten wij vaststellen dat de instellingen die nu zorgvastgoed hebben, er primair zelf verantwoordelijk voor zijn dat hun zorgvastgoed goed exploiteerbaar is en blijft en dat zij daartoe financieel in staat zijn. Ik ben ervoor om samen met de sector, met ActiZ, te bekijken hoe het zit met de financiëlereservepositie van de sector en of daar voldoende middelen zijn om die investeringen te kunnen doen. Als ik met een timmermansoog naar die financiële positie kijk, constateer ik dat er ruimte is om tot die ombouw te komen en dat de beheerder, de investeerder en de eigenaar van dat vastgoed daarbij de primaire verantwoordelijkheid hebben.

Mevrouw **Keijzer** (CDA): Ik vind dit fundamenteel. Hierover praten we al sinds half elf. Ik hoor een soort sneer naar de sector, want die heeft voldoende reserves. Wij hebben echter eerder gedebatteerd over de extra eisen van Solvency II waardoor de sector deze reserves moet aanhouden. Het CDA deelt de agenda voor langer zelfstandig wonen, maar ik zie geen concrete maatregelen. Zelfs zo'n zin die in de begroting staat, heeft geen inhoud. De Staatssecretaris zei: een agenda, knelpunten wet- en regelgeving. Er ligt volgens mij al anderhalf jaar een rapport, de ActiZ Transitieagenda, waarin concrete voorbeelden staan van regelgeving die frustreert. Daarmee is nog steeds niets gedaan. Ik vind het jammer om dit na deze hele ochtend te moeten vaststellen.

De **voorzitter**: Dat is een constatering en ik wil voorkomen dat in een derde termijn dingen worden geconstateerd die in eerste en tweede termijn al geconstateerd zijn.

Er zijn twee toezeggingen gedaan:
– De Staatssecretaris zegt toe de Kamer nader te informeren over de rol van ergotherapeuten in relatie tot langer zelfstandig wonen.
Ik wil graag van de Staatssecretaris weten wanneer die toezegging gestand wordt gedaan.

Staatssecretaris **Van Rijn**: Ik heb de datum niet precies in het hoofd, maar voor het algemeen overleg van 11 december 2014 komt er een voortgangsbrief over de Wmo en daarin wordt dit meegenomen.

De **voorzitter**:- De Minister zegt toe de vorderingen van Platform31 op het gebied van vernieuwing van verzorgingshuizen, bijvoorbeeld op het gebied van dementie, aan de Kamer te zenden.

Minister **Blok**: Ik heb de woorden alzheimer of dementie niet gebruikt, maar ik heb wel toegezegd dat ik de uitkomst van de experimenten van Platform31 zal delen. Die experimenten lopen over meerdere jaren, dus het lijkt mij goed om de Kamer jaarlijks te informeren over de voortgang. Het lijkt mij logisch dat dit in het voorjaar gebeurt.

De **voorzitter**: Ik heb mevrouw Leijten een VAO horen aankondigen. Wij zullen dit aanmelden met als eerste spreker mevrouw Leijten. Ik dank iedereen voor zijn aanwezigheid en inbreng.

Sluiting 12.58 uur.